

NORSK FRIVILLIGHET:

Utviklingstrender og samfunnseffekter

Avslutningskonferanse
for Senter for forskning
på sivilsamfunn og
frivillig sektor

Senter for forskning på
sivilsamfunn &
frivillig sektor

Frivillig innsats

Frivillig innsats

Sosial ulikhet i ung deltakelse

Er det forskjeller mellom ulike organisasjonstyper?

Guro Ødegård

Forskningsleder, Seksjon for ungdomsforskning, NOVA – HiOA

Organisasjonsdeltakelse

Sosioøkonomiske
ressurser

Minoritets-
bakgrunn

Samfunnsretta
familiepraksis

Sammenheng mellom frivillig organisasjonsdeltakelse og politisk aktivitet?

Organisasjonsdeltakelse

ungdata

Spørsmål

Ung i Oslo 2015

24 000 elever

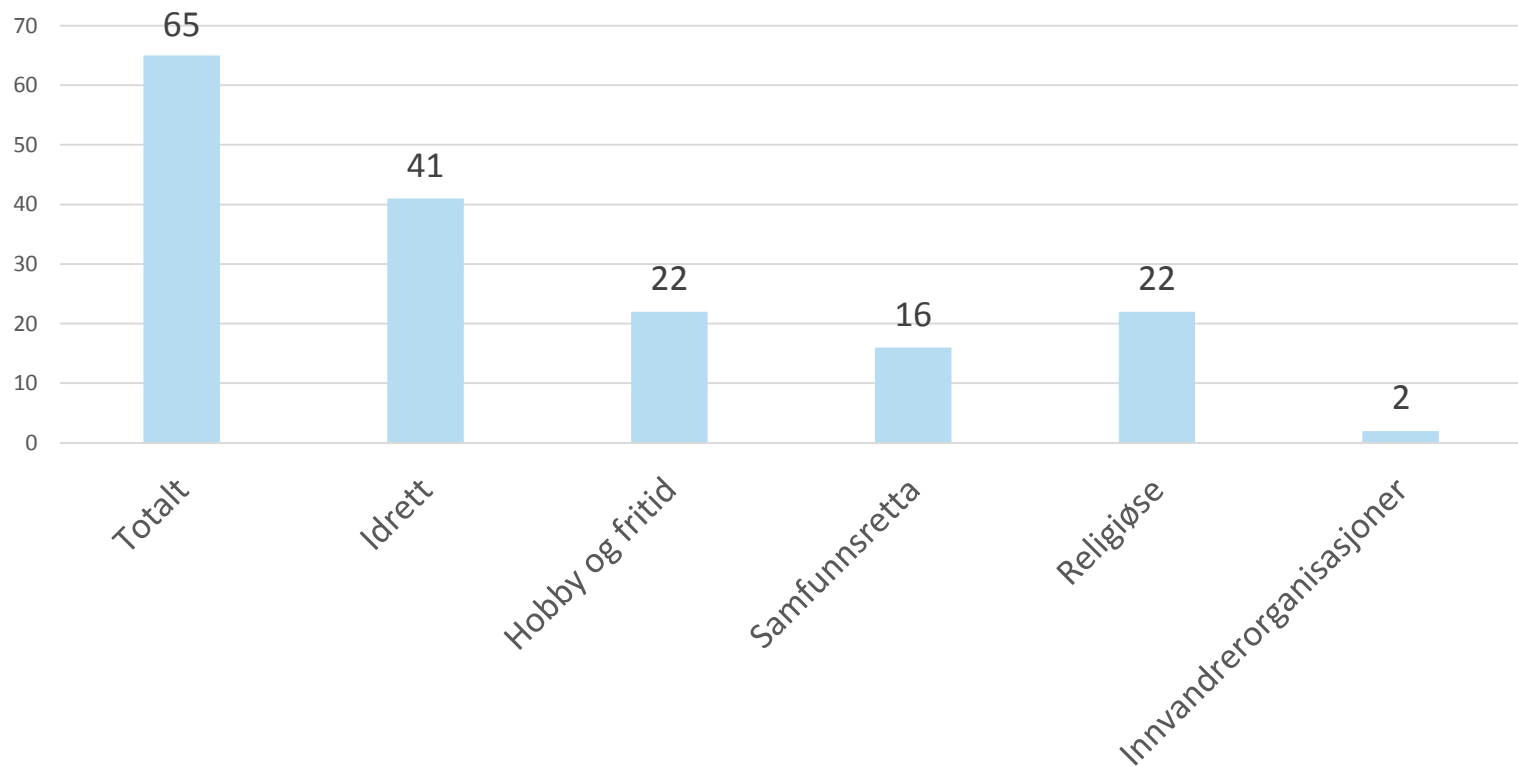
- Ungdomsskoleelever
(82 %)
- Elever på videregående skole
(72 %)
- Unge med innvandrerbakgrunn
(34 %)

Er du eller har du vært med i noen av følgende følgende foreninger, klubber eller lag?

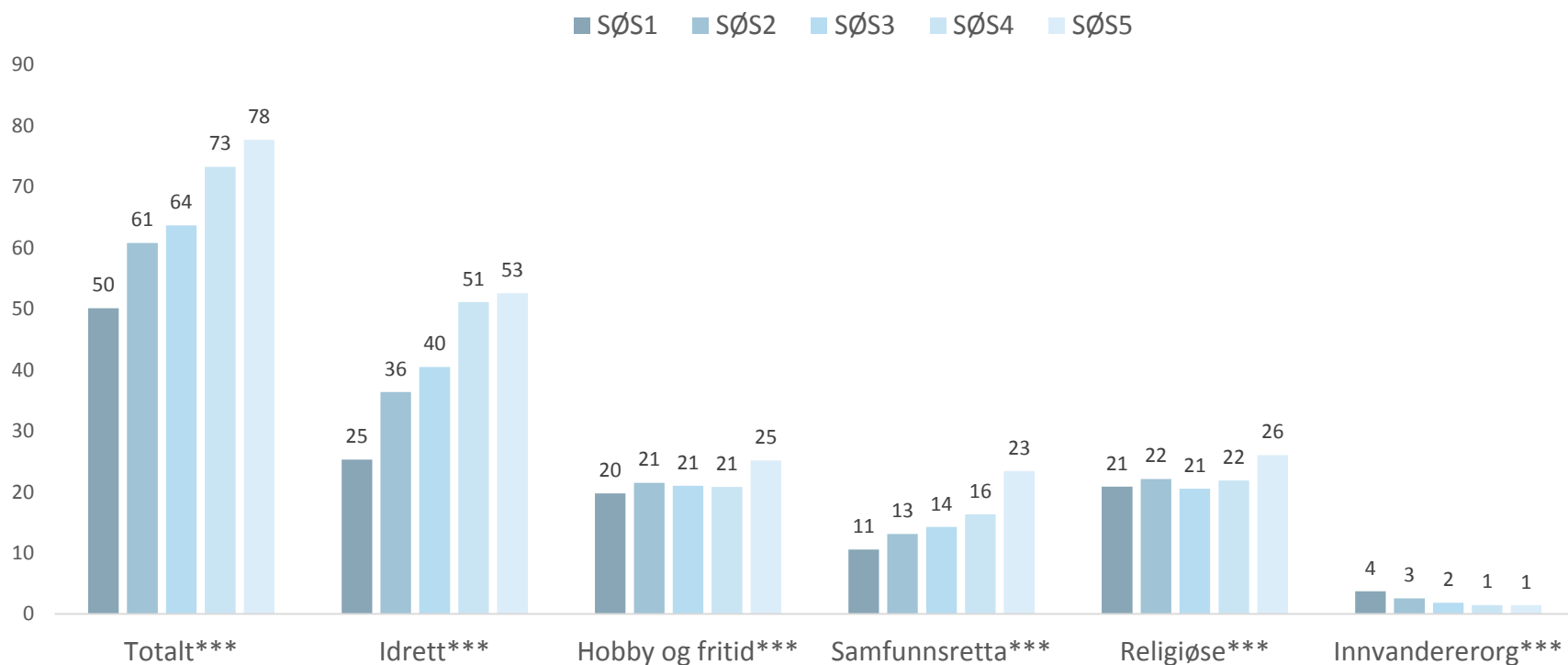
- 11 organisasjonstyper
- 5 kategorier

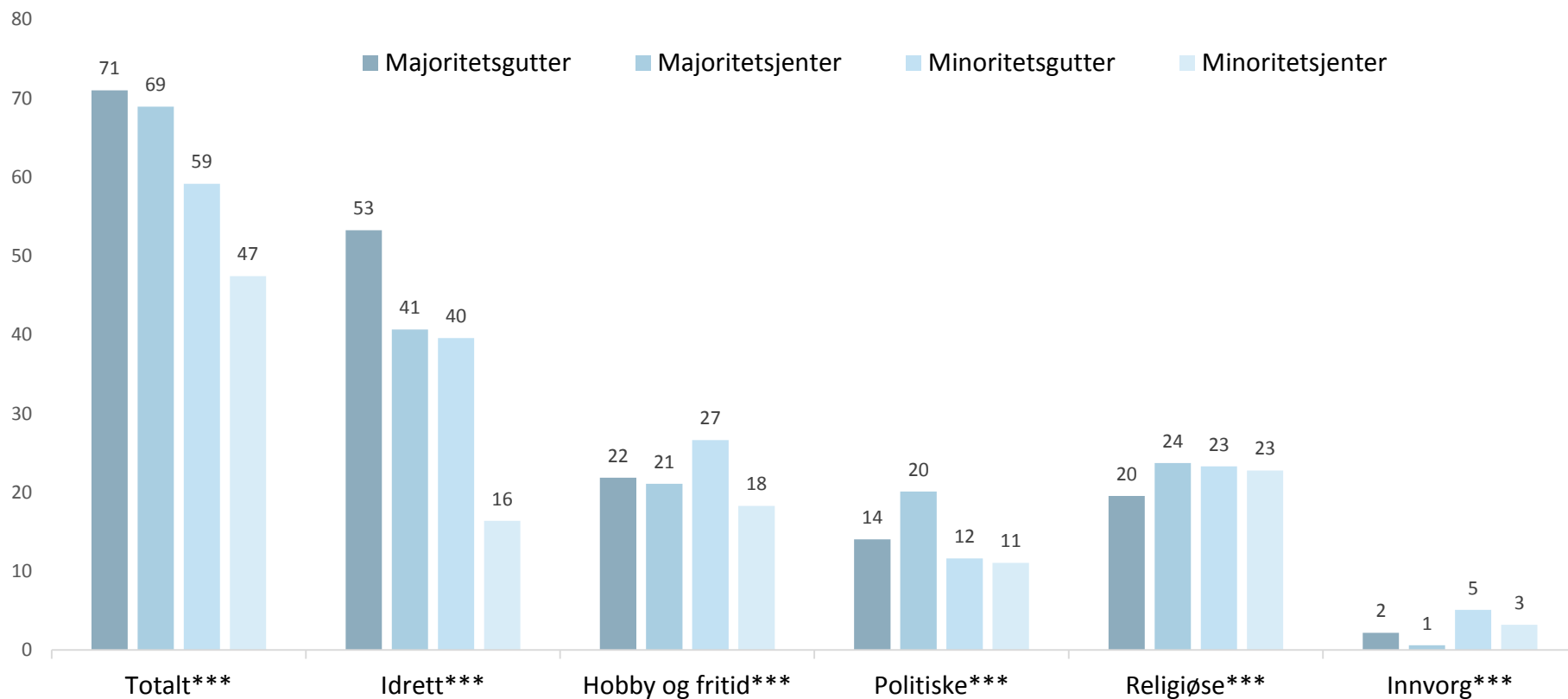
Andel unge som *er med i*....

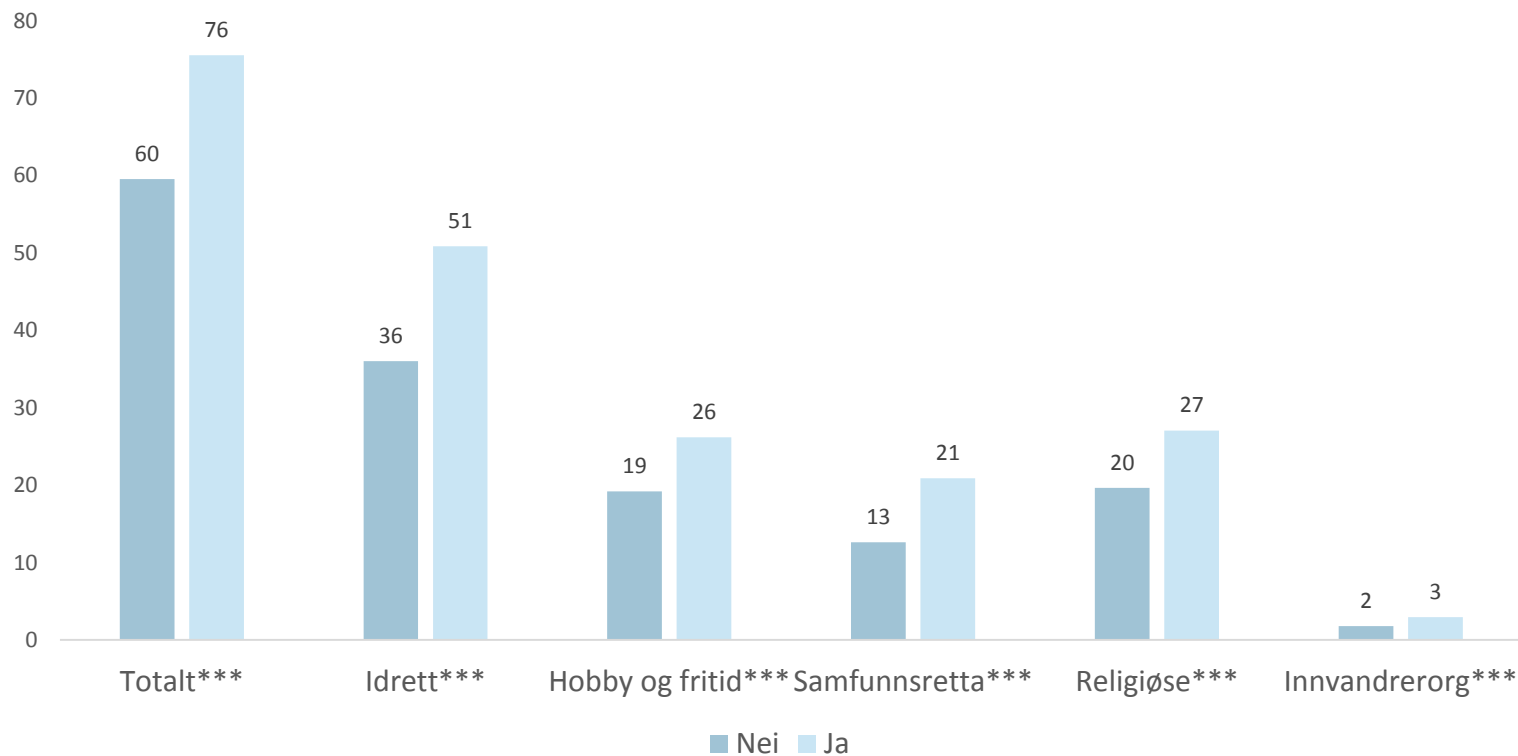
Er med i... etter sosioøkonomiske ressurser

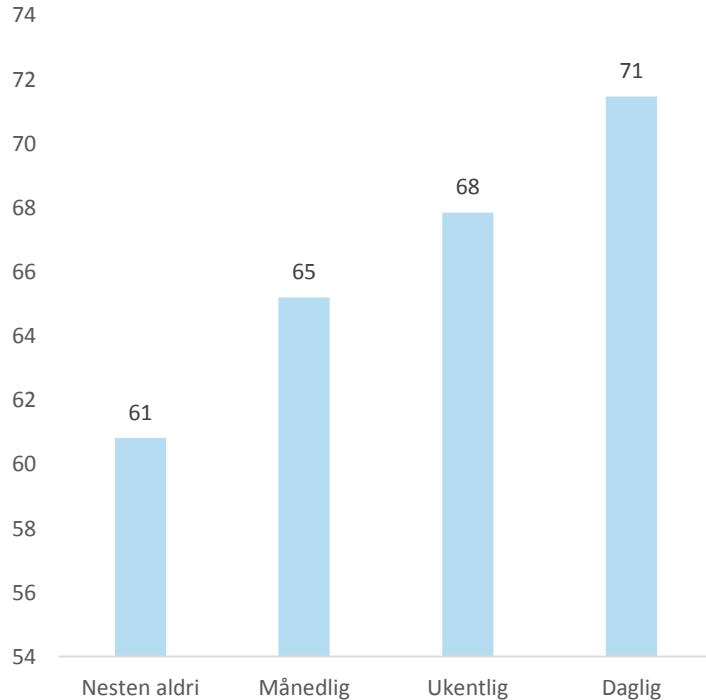
Er med i... etter innvandrerbakgrunn og kjønn

Foreningsaktive foreldre

Samtaler med foreldre om samfunn og politikk blant unge som *er med i....*

- Idretten: Begrenset betydning
- *Daglige samtaler* betydning for deltakelse i
 - Hobby og fritid
 - Religiøse
 - Innvandrerorganisasjoner
- Samfunnsretta
 - Sterk sammenheng mellom hyppighet og deltakelse

Reproduksjon eller utjevning av sosiale forskjeller?

Sosioøkonomiske ressurser

- Har stor betydning for rekruttering til idretten
- Langt svakere betydning for rekruttering til andre organisasjoner

Minoritetsbakgrunn

- Begrenset betydning for rekruttering
- Unntaket er minoritetsjenter i idretten

Samfunnsretta familiekultur

- Har større betydning enn å vokse opp i et velstående hjem i alle organisasjonskategorier, med unntak av idretten

Er det en sammenheng mellom organisasjonsdeltakelse og politiske aktiviteter?

- Ja – men sterkest sammenheng mellom samfunnsretta organisasjoner og tradisjonelle aktiviteter
- Andre «upolitiske» organisasjoner er sammenhengen svak
- MEN: Der vi finner en sammenheng – er denne sterkere hos minoritets- enn majoritetsunge

Konklusjoner

- Sosial reproduksjon av sosioøkonomisk ulikhet er sterkest i idretten
- Innvandrerbakgrunn har begrenset selvstendig betydning, unntatt for minoritetsjenter i idretten
- Samfunnsretta familiekultur har større betydning for organisasjonsdeltakelse enn å vokse opp i et velstående hjem, med unntak av idretten
- Deltakelse i «upolitiske» organisasjoner er viktigere for politisk deltakelse blant minoritetsungdom enn majoritetsungdom
- Avhengig av type organisasjon, kan ungdomsorganisasjoner virke både sosialt utjevnerende eller bidra til reproduksjon av ulikhet
 - Dette kan også variere etter hvilke ungdomsgrupper man studerer

Nye former for samfunns- engasjement

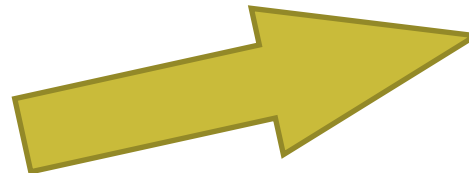
Kollektiv handling i digitale medier – nye digitale skilje?

Ivar Eimhjellen

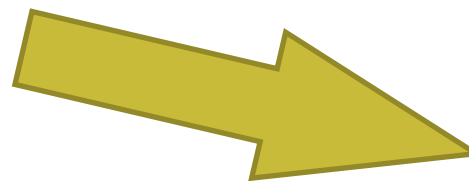
Forskar II, Uni Research Rokkansenteret

Digitale medier og samfunnsengasjement

Mobilisering av nye grupper?
Demokratisering?

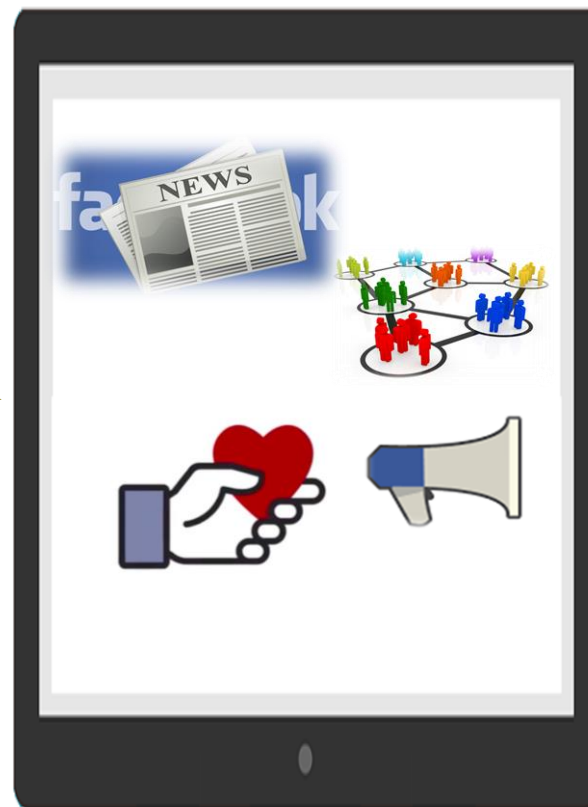
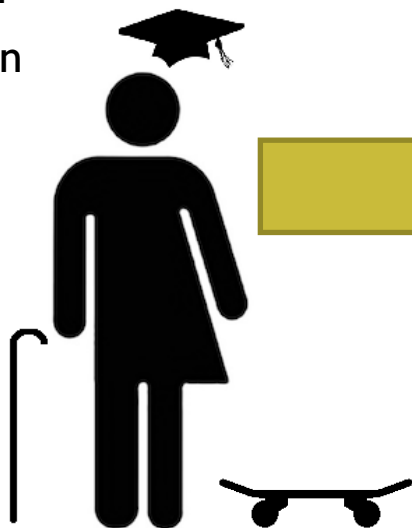

Sosial reproduksjon?
Nye digitale skilje?

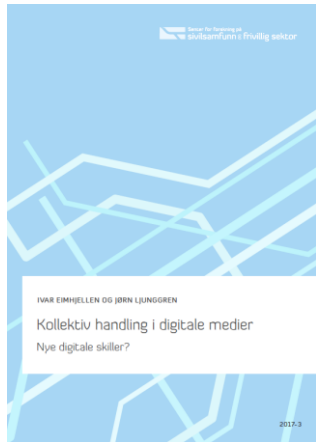

Digitale medier og samfunnsengasjement

- Utdanningsbakgrunn
- Alder
- Kjønn

Digitale medier og samfunnsengasjement

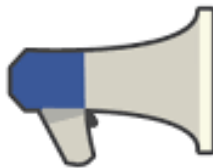

- Rapport frå prosjektet «Nye former for kollektiv handling»
- Spørjeundersøking til nordmenn om digitale medier og samfunnsengasjement

Samfunns-/politisk informasjon og interesse

Medlemskap i politiske Facebook-grupper

Politisk meningsytring på nett

Digitalt frivillig arbeid

Sosiale skilje i digitalt samfunnsengasjement

Samfunns-/politisk informasjon og interesse

32%

Alderseffekt (yngre)
Utd.effekt (høg utd.)

Politisk FB-gruppedlemskap

37% Inst.pol.

26% Protestpol.

Alderseffekt (yngre) i protestgr.
Kjønneffekt (menn) i inst.pol.gr.

Politisk meningsytring

24%

Kjønneffekt (menn)
Utd.effekt (ingen utd./høgst utd.)

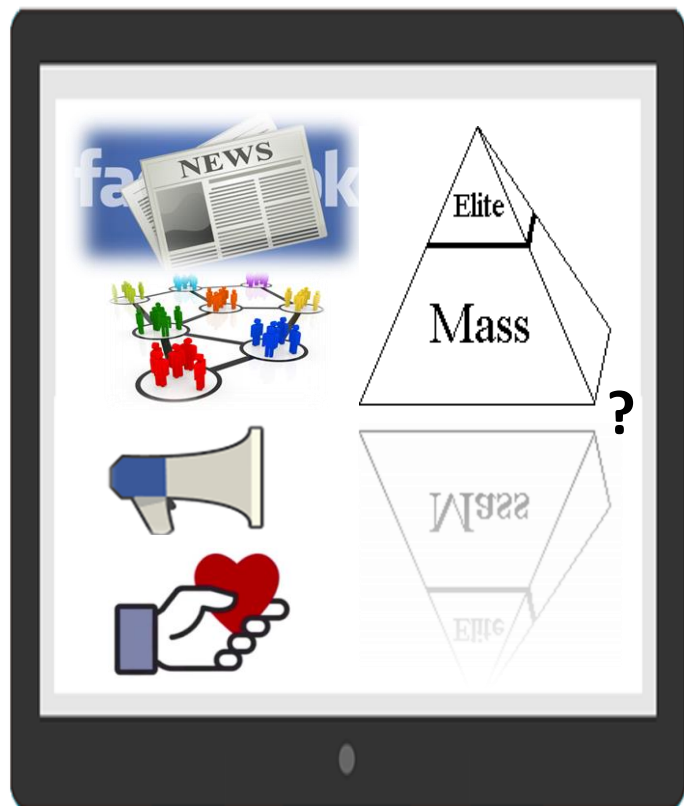
Digitalt frivillig arbeid

20% (av frivillige)

Alderseffekt (yngre)
Utd.effekt (høg utd.)

Konklusjon

Ulike effektar og mønster i ulike digitale engasjementsformer

Digital utjamning:

- 1) Mobilisering av yngre menneske + fråver av aldersforskjellar
- 2) Fråver av kjønnsforskjellar

Digitale skilje:

- 1) Reproduksjon av kjønnsforskjellar
- 2) Reproduksjon og endring av forskjellar i utdanningsbakgrunn

Nye former for samfunns- engasjement

Bruk av sosiale medier i frivillige organisasjoner

Audun Beyer

Forsker II, Institutt for samfunnsforskning

Bakgrunn

- Digitalisering → nye organisasjonsformer?
- Digitalisering → nye måter å engasjere folk på?
- Digitalisering → nye muligheter til utadrettet virksomhet?

Forskningsspørsmål

Hva kjennetegner organisasjonenes bruk av sosiale medier?
Er det forskjeller mellom ulike organisasjoner?

Kan vi se et skille mellom digitalt innfødte og andre organisasjoner?

Medlemmer teller, men ressurser avgjør?

Data

Web-undersøkelse
blant nasjonale
frivillige
organisasjoner,
2013

I alt 952
organisasjoner svarte
på undersøkelsen

Bruk av sosiale medier – hovedtendenser

2 av 3
organisasjoner
oppgå å ha en profil
på sosiale medier

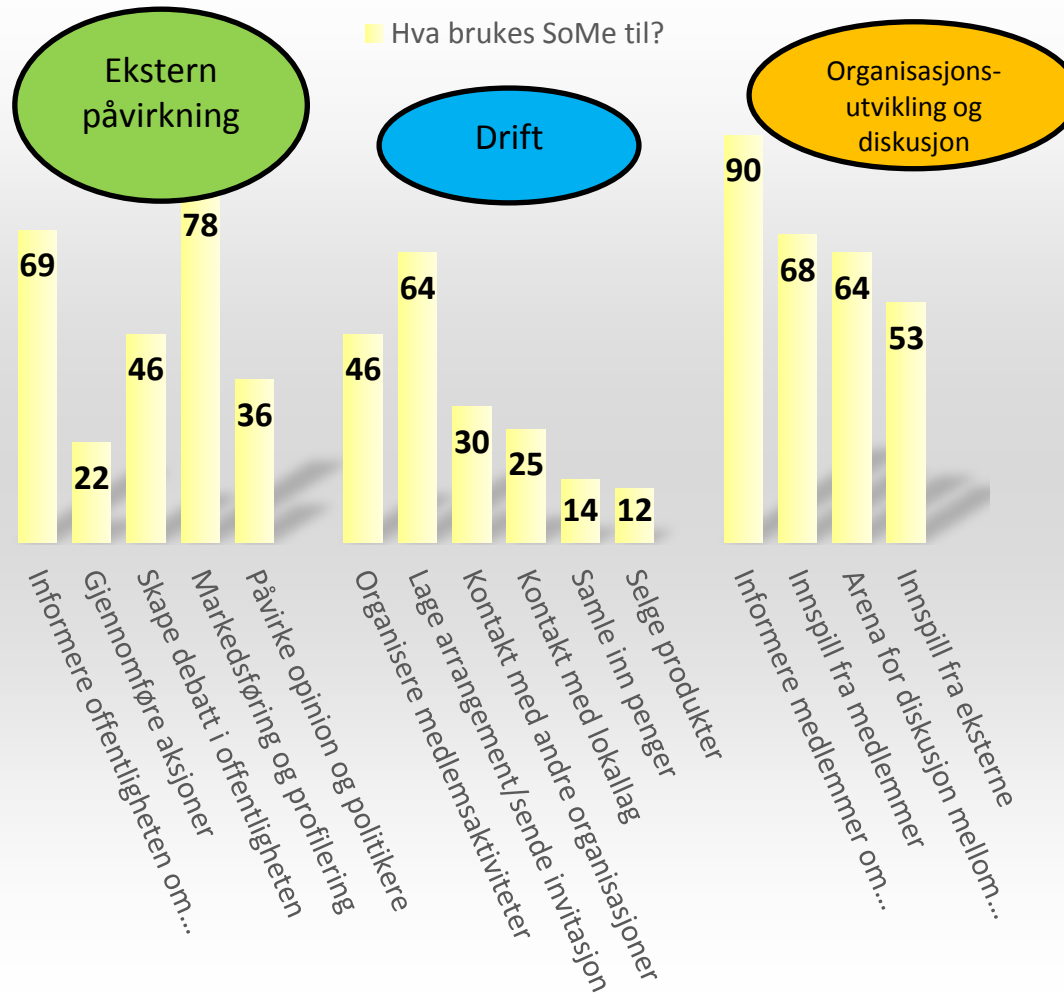
3 av 5 er på
Facebook
1 av 4 på Twitter

Mangfold av
bruksområder

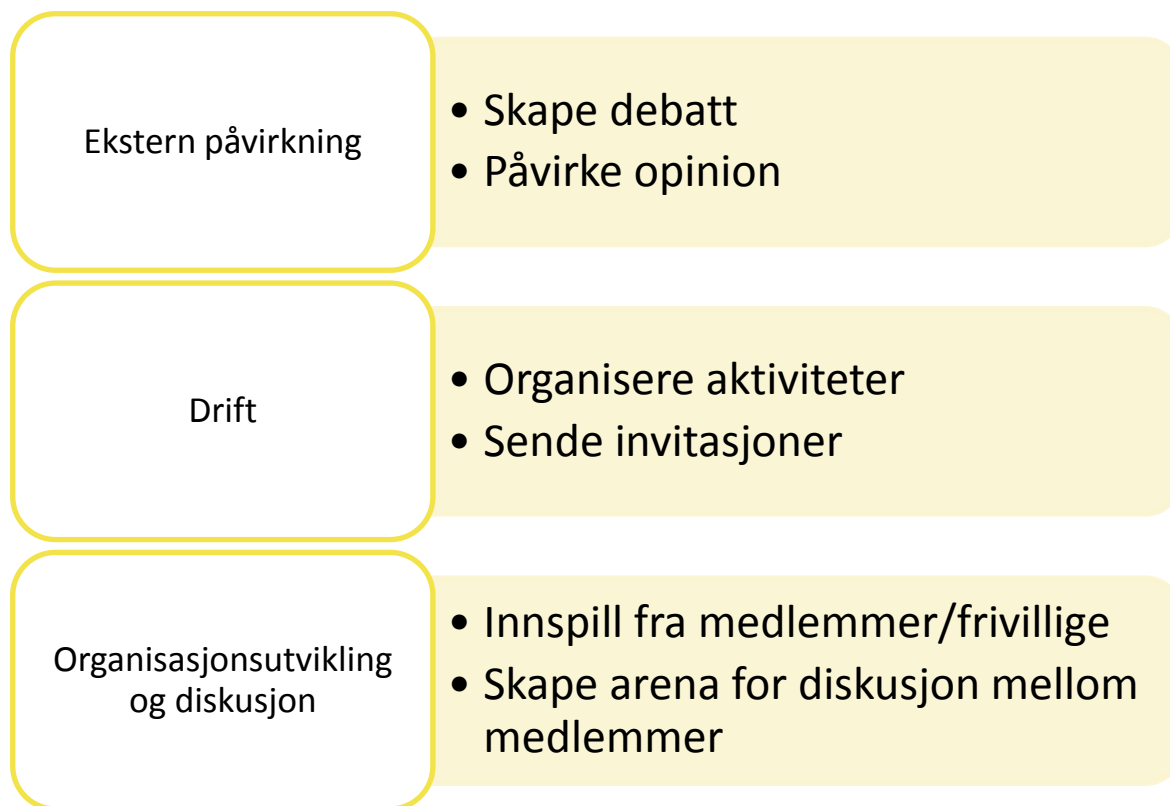

Dimensjoner i bruken

Hva brukes SoMe til?

Dimensjoner i bruken

Viktige forskjeller mellom organisasjonene?

- Organisasjons-typer
- Sektorer
- Alder

Digitalt innfødte – finnes de blant organisasjonene?

Om lag 10 % av organisasjonene i utvalget ble etablert samtidig som eller etter at Facebook oppstod

Disse organisasjonene er oftere samfunnsrettede organisasjoner enn de andre, og de er oftere beskrevet som enkeltstående med nasjonalt arbeidsområde

Men er de forskjellige fra de andre når det gjelder bruk av sosiale medier...?

Digitalt
innfødte
organisasjoner
er ...

- Oftere på sosiale medier generelt
- Oftere på Facebook
- Oftere på blogg og Twitter

Ulike organisasjoner – ulik bruk?

Ekstern påvirkning

- Digitalt innfødte og samfunnsrettede organisasjoner gjør dette mer enn andre
- Enkeltstående organisasjoner gjør det mindre

Drift

- Digitalt innfødte og nasjonalledd med lokale lag bruker dette mer enn andre
- Paraplyorganisasjoner gjør mindre av dette

Organisasjonsutvikling og diskusjon

- Digitalt innfødte og samfunnsrettede organisasjoner gjør dette litt mer enn andre
- Men dette er viktig for mange organisasjoner

Medlemmer og ressurser

Høyere medlemstall → høyere sannsynlighet for bruk av Facebook

Twitter – de med flest medlemmer har høyest sannsynlighet, etterfulgt av de uten medlemmer

Ressurser avgjør – organisasjoner med flere heltidsansatte bruker oftere både Twitter og FB

Men halvparten av organisasjonen med null ansatte bruker også FB

Barrierer

Ressurser

- Krever for mye av administrasjon og frivillige

Identitet

- Passer ikke med kulturen
- Tar oppmerksomhet fra kjerneoppgaver

Demokratisk utfordring

- Utfordrer medlemsdemokrati
- Eksterne får for mye innflytelse

Kompetanse

- Krever kompetanse organisasjonene mener de ikke har

Neste steg i en digitalisert hverdag

Nye typer
organisasjoner?

Utjevning eller
forsterkning av
forskjeller?

Hva skjer med
medlemmene?

NORSK FRIVILLIGHET:

Utviklingstrender og samfunnseffekter

Avslutningskonferanse
for Senter for forskning
på sivilsamfunn og
frivillig sektor

Senter for forskning på
sivilsamfunn &
frivillig sektor

Frivillighetens samfunnseffekter

Frivilliges innsats i søk og redning

Marte Winsvold

Forsker II, Institutt for samfunnsforskning

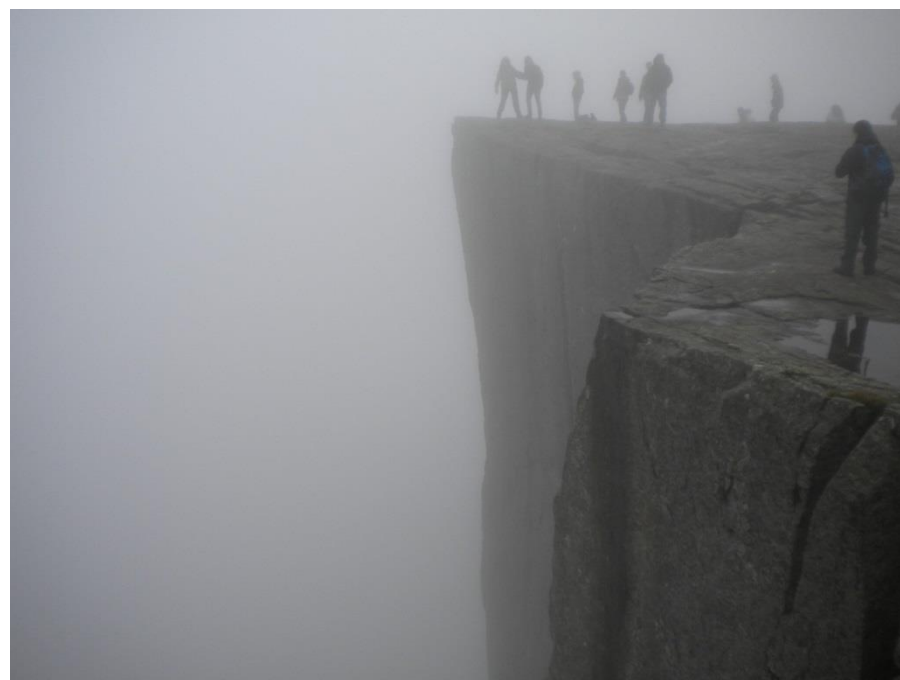

To undersøkelser om frivilliges innsats

Dette skal jeg snakke om

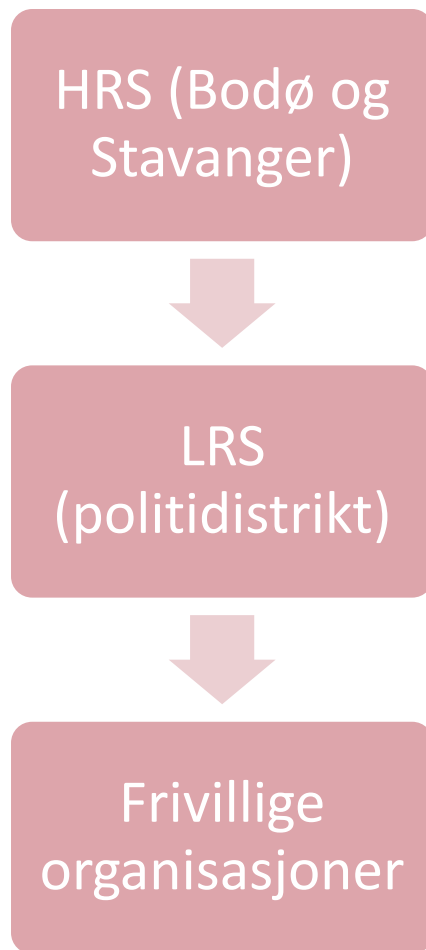
1. Omfanget av frivillig deltakelse
 - Data fra Hovedredningssentralens loggføringssystem
2. Medlemskap og aktiv deltakelse
 - Data fra spørreundersøkelse
3. Rekrutteringspotensial og rekrutteringsutfordringer
 - Data fra spørreundersøkelse + casestudier

<https://peakbook.org/Annar/tours/201000/1.html>

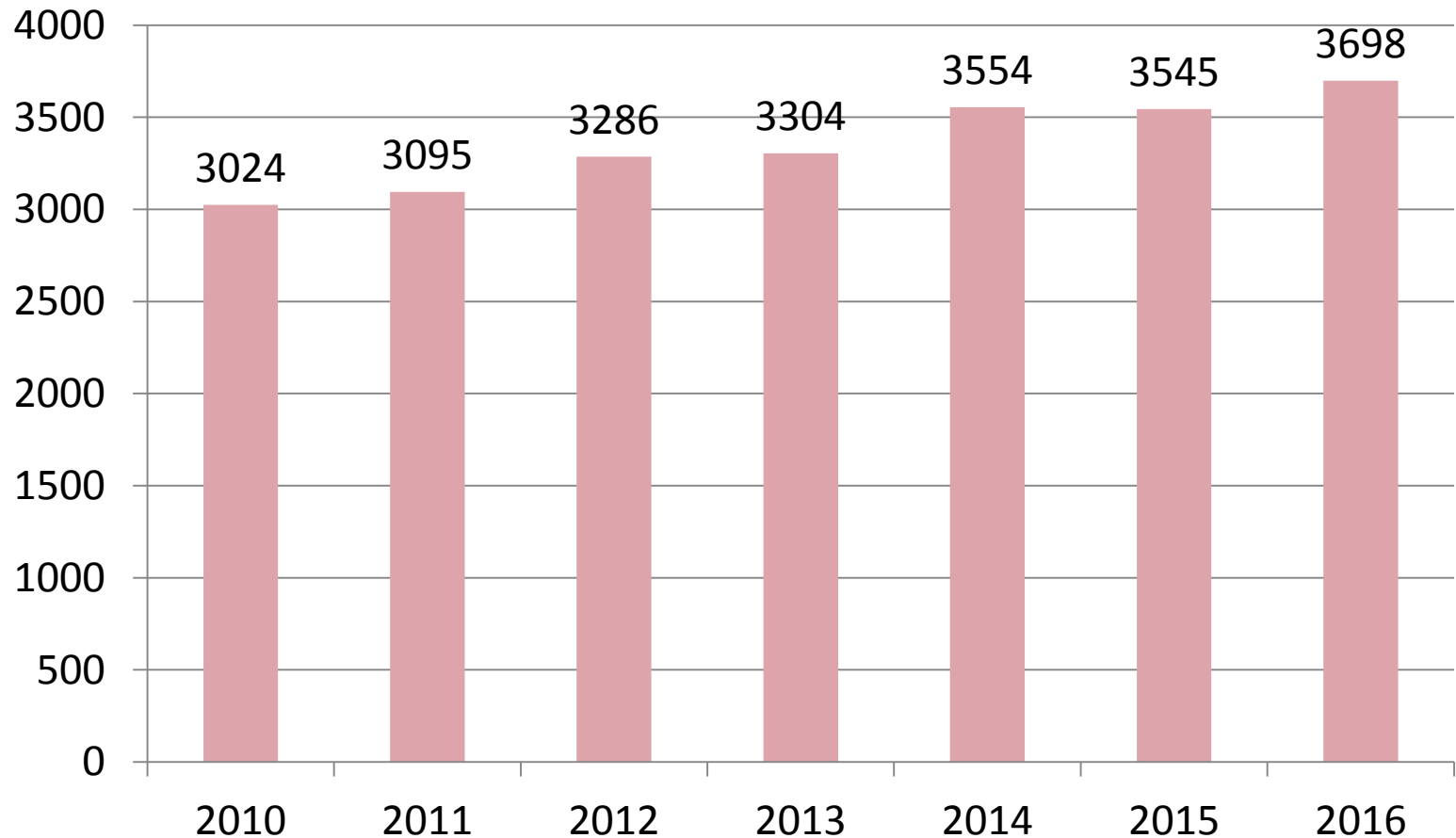
Søk etter savnede til lands

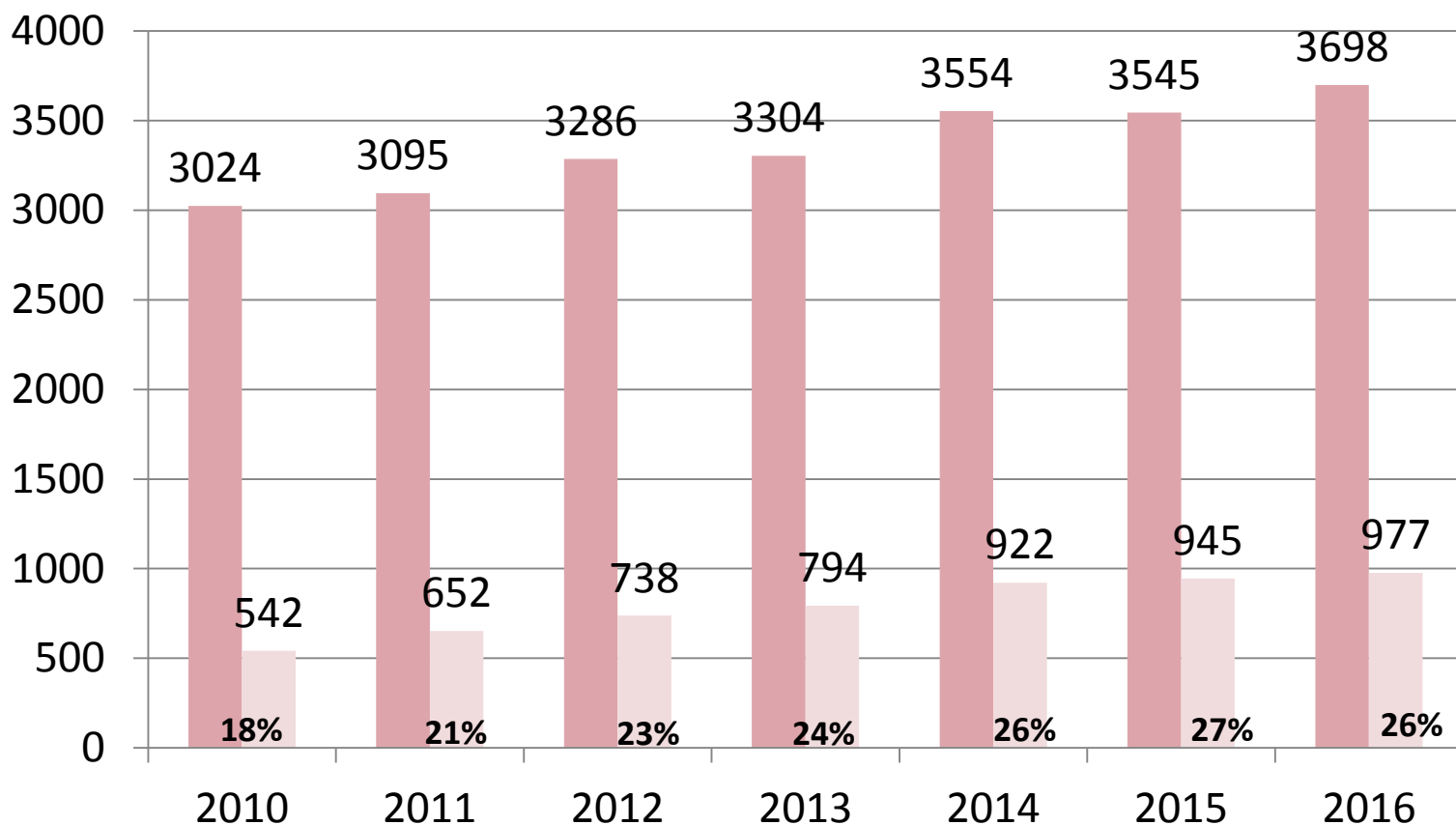
- Norges Røde Kors Hjelpekorps (NRKH)
- Norske Redningshunder (NRH)
- Norsk Folkehjelp Sanitet (NFS)
- Norske alpine redningsgrupper (NAR)
- NAKs flytjeneste (NAK)
- Rovernes Beredskapsstyrke (RBS)
- Norsk Radio Ræle Liga (NRRL)
- Norsk Grotteforbund (NGF)

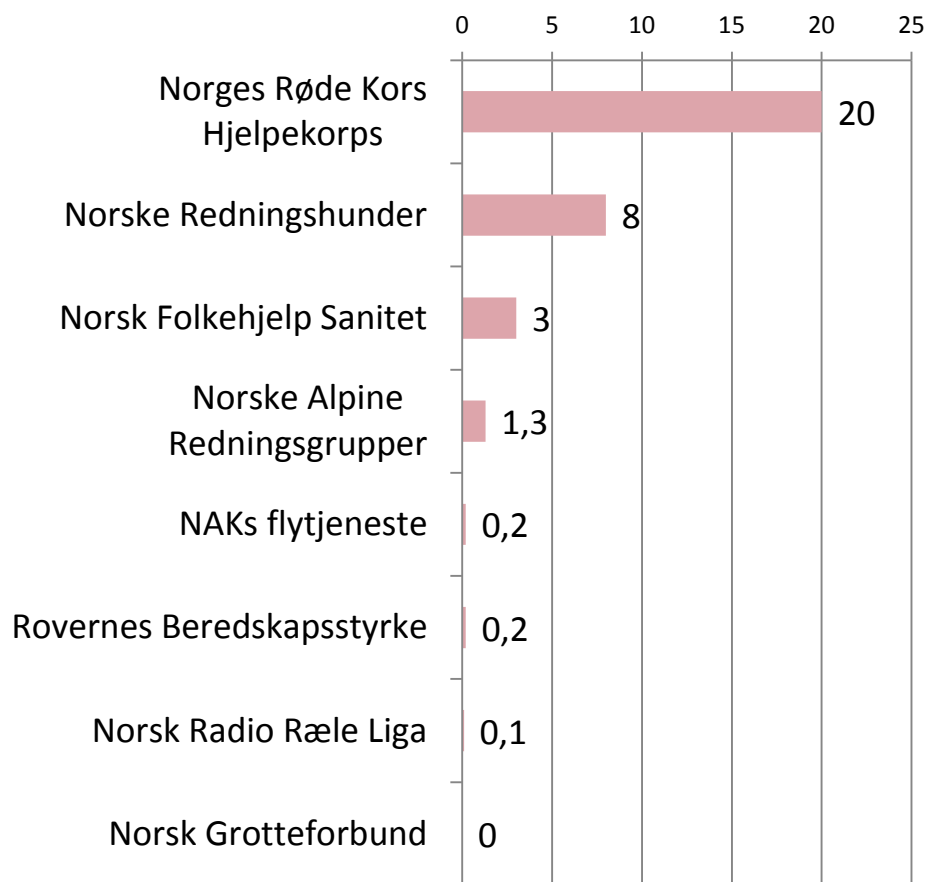
Antall landbaserte redningsoppdrag 2010-2016

Andel oppdrag der frivillige ble kalt ut 2010-2016

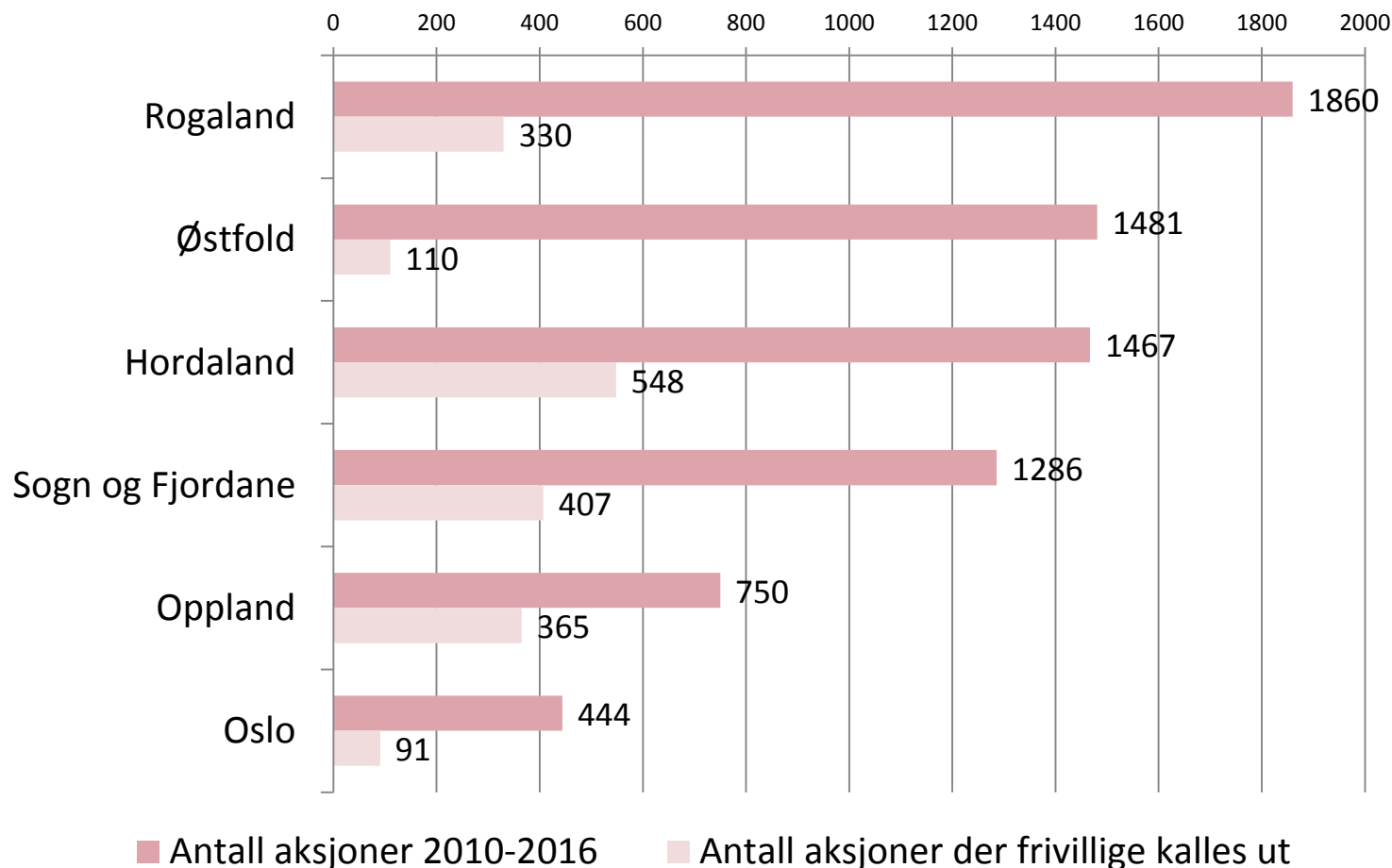
Hvilke organisasjoner deltar oftest?

www.forf.no

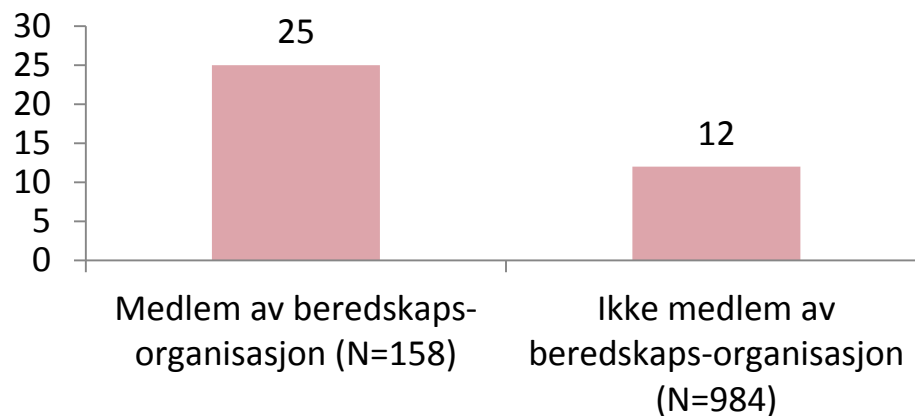
Ulikt fordelt utover landet

Medlemskap og deltakelse

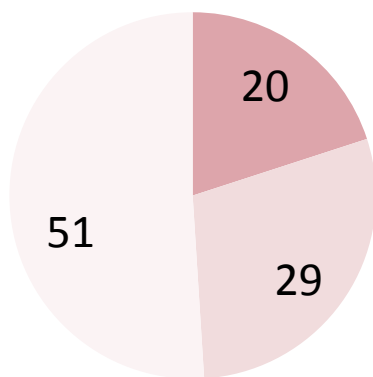
- 13 prosent oppgir at de er medlem
 - «Når noen er savnet, har blitt skadet ute i naturen eller hvis store ulykker inntreffer, aktiveres et omfattende apparat av frivillige som hjelper politiet å lete etter savnede. De frivillige er medlemmer i ulike beredskapsorganisasjoner og er trent i søk, sporing, førstehjelp, navigasjon osv. ...»
- 25 prosent av disse oppgir å ha deltatt i redningsaksjon
- Så ... rundt 3 prosent av befolkningen er aktive medlemmer

Har du deltatt som frivillig ved en søk- og redningsaksjon? Prosent

Rekrutteringsvilje og rekruttering

- Kunne du tenke deg å bli medlem av en beredskapsorganisasjon?

■ Ja ■ Nei ■ Vet ikke

- Nokså lett å rekruttere
- Litt vanskeligere å holde på dem man har rekruttert
- Spesiell utfordring i tynt befolkede strøk med mange hendelser

Konklusjon

- Krevende form for frivillighet
- Helt nødvendig for å opprettholde en god beredskap
- Viktig for fremtidig beredskapsevne å sikre gode betingelser for frivillig innsats!

Frivillighetens samfunnseffekter

Frivillig mobilisering i flyktningsituasjonen høsten 2015.

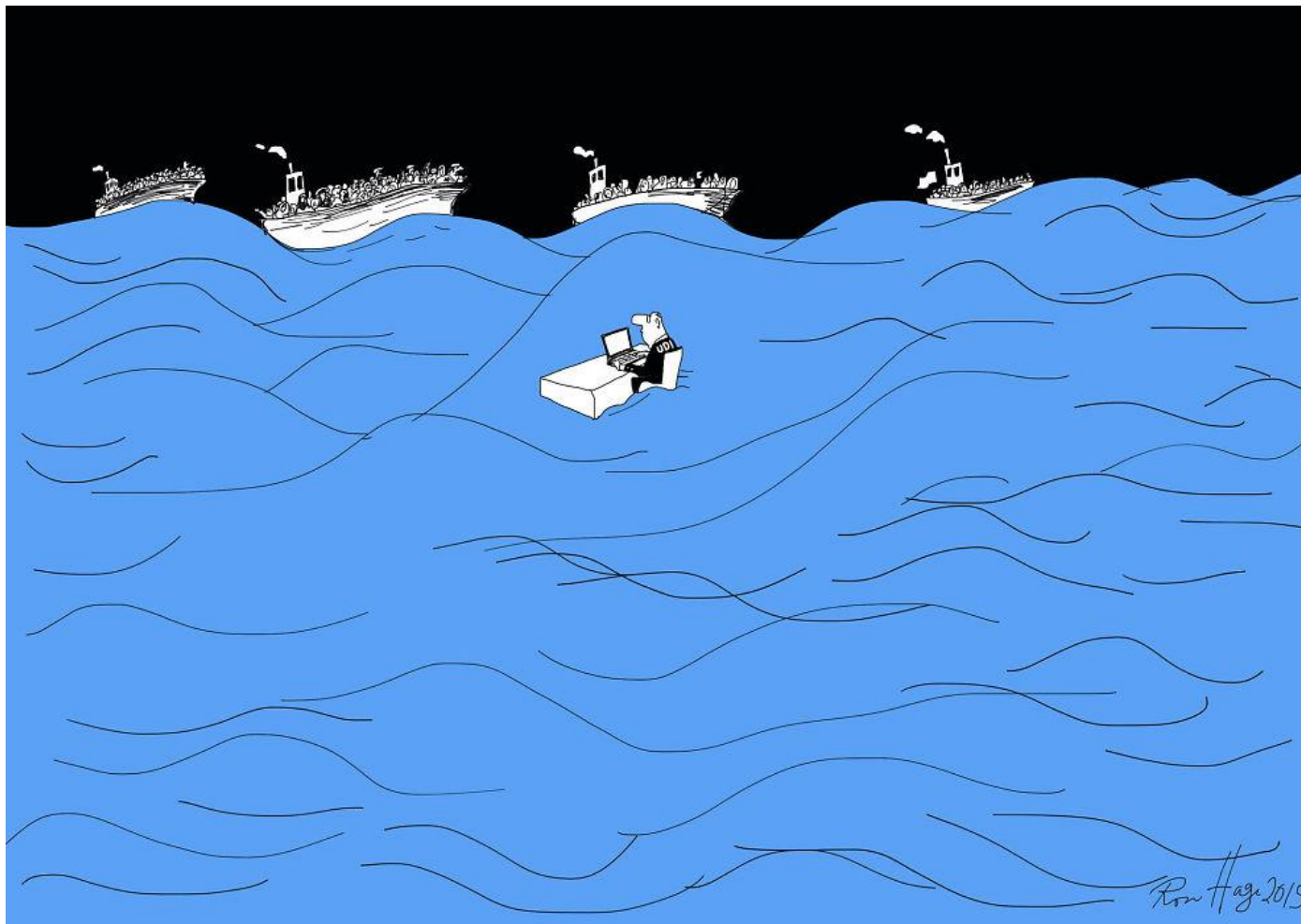
Tradisjonelle organisasjoner og nye frivillige initiativ

Audun Fladmoe

Forsker II, Institutt for samfunnsforskning

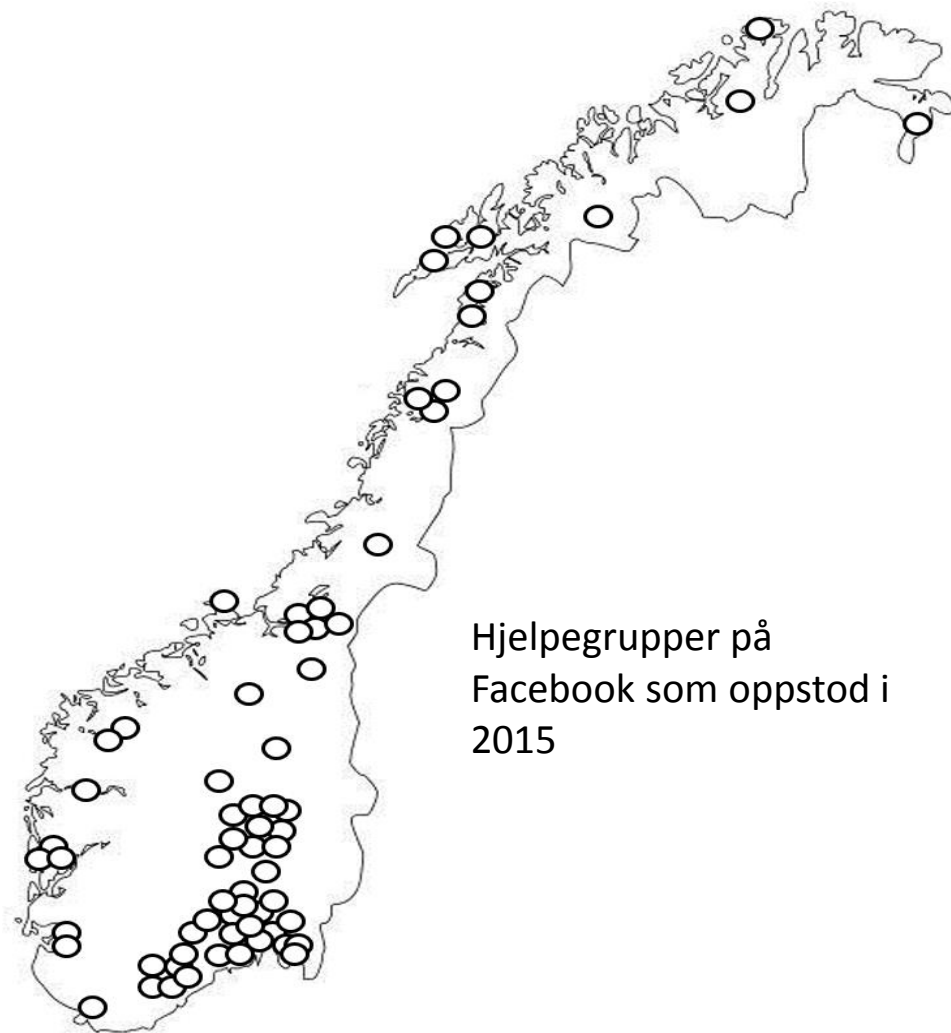

“Asylhåndtering til stryk” (VG 2.10.2015)

Nye frivillige initiativ

- Mobiliserte sterkt i akuttfasen
- Mobilisering gjennom sosiale medier
- *Refugees Welcome* og *Dråpen i Havet* de to største

Hjelpegrupper på Facebook som oppstod i 2015

Flyktningsituasjonen er velegnet for å studere nye kollektive handlingsformer

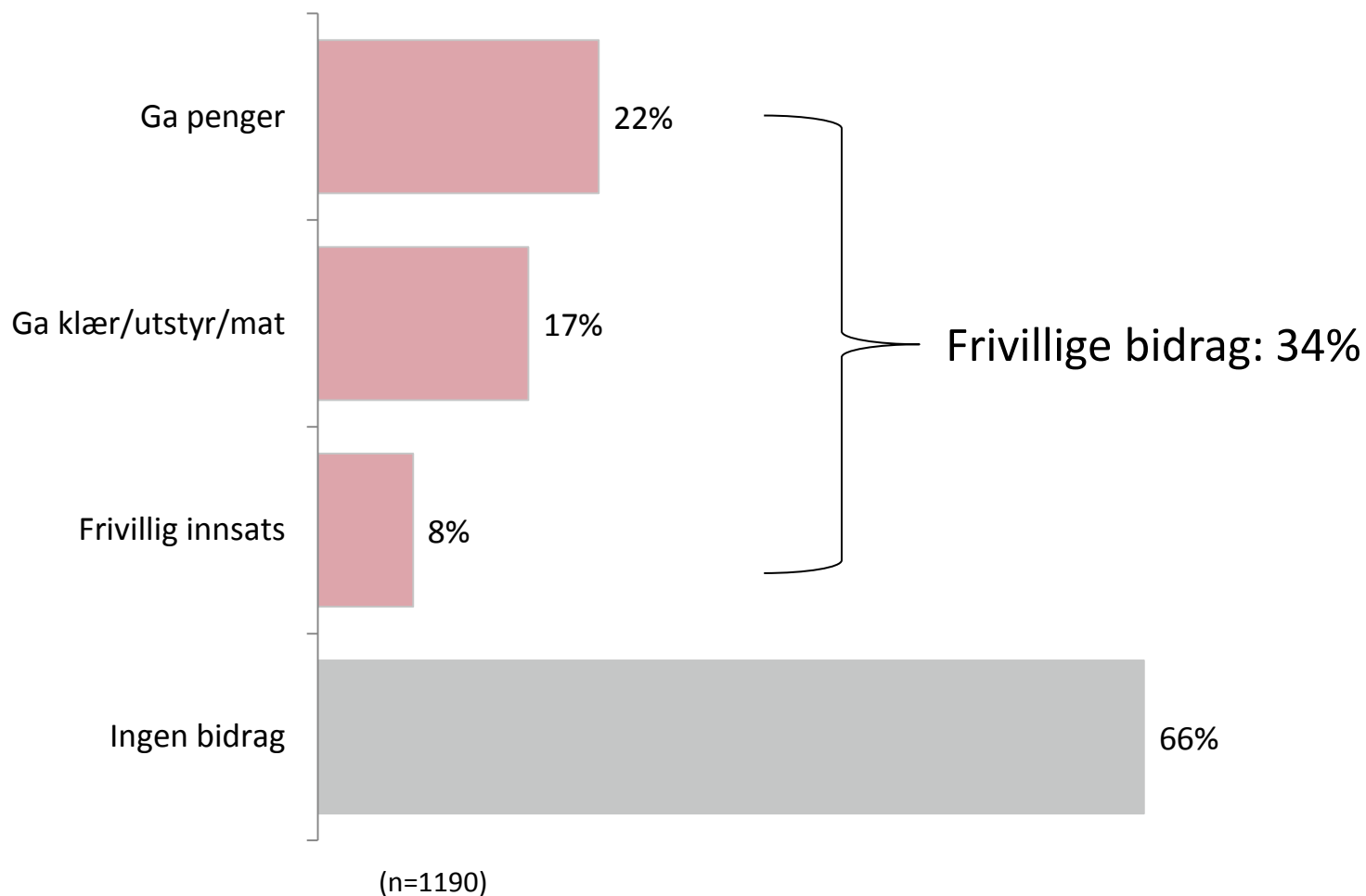
- 1. Hvilken rolle spilte nye frivillige initiativ vis-à-vis tradisjonelle organisasjoner?*
- 2. Ble nye grupper frivillige mobilisert?*

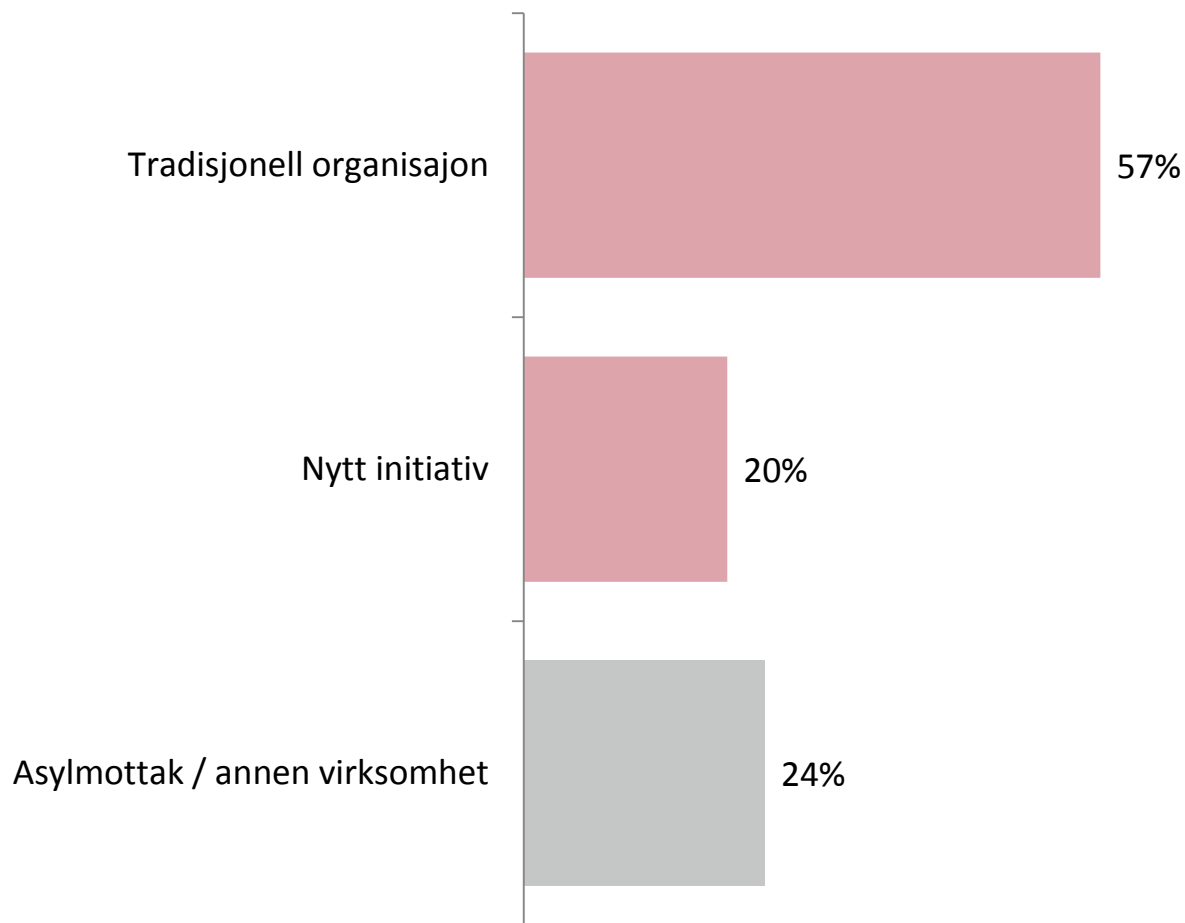
HVORDAN BLE BIDRAGENE ORGANISERT?

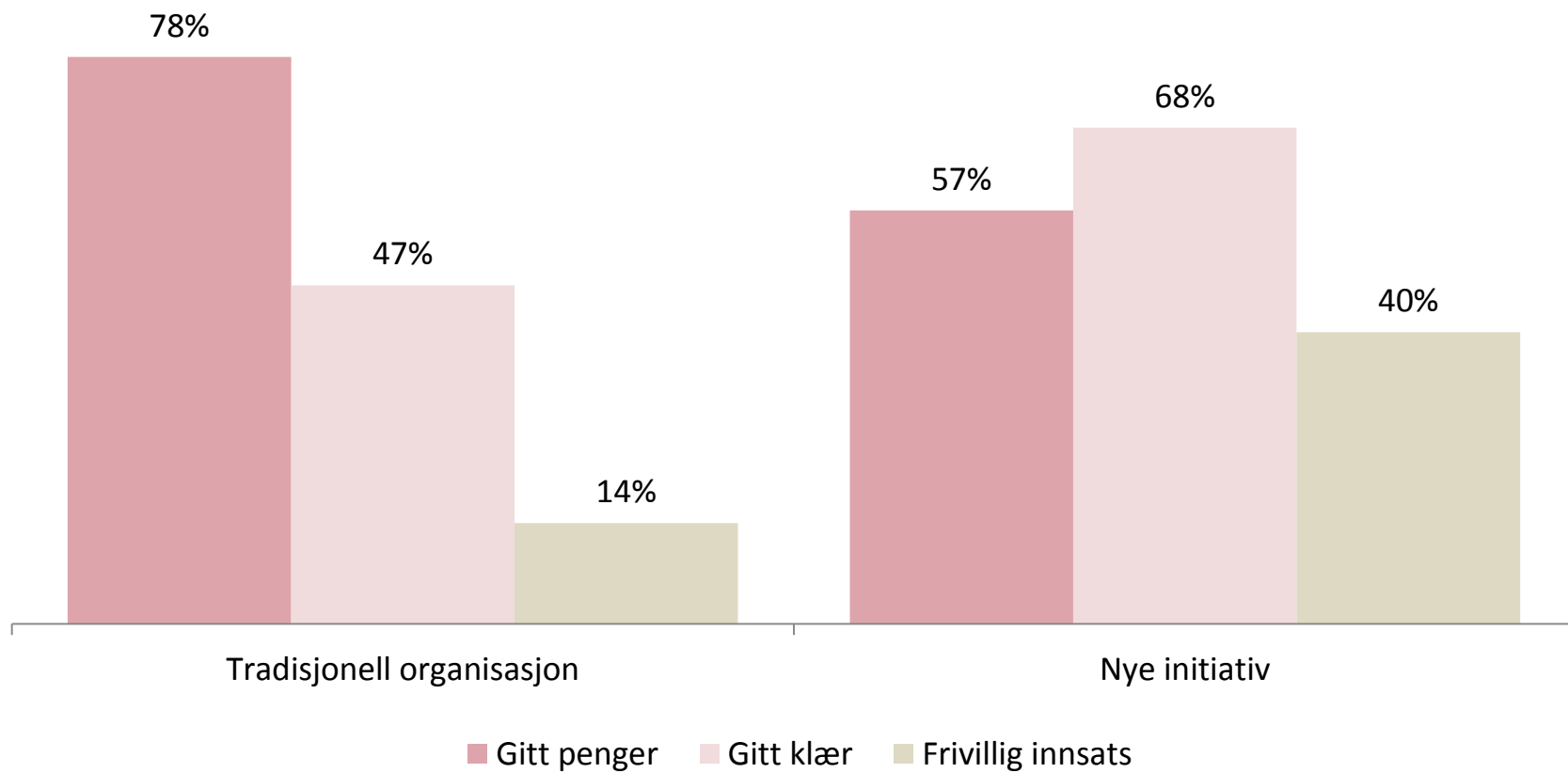
Frivillige bidrag

Tradisjonelle organisasjoner dominerende, men én av fem bidro i regi av et nytt initiativ (% av frivillige bidrag)

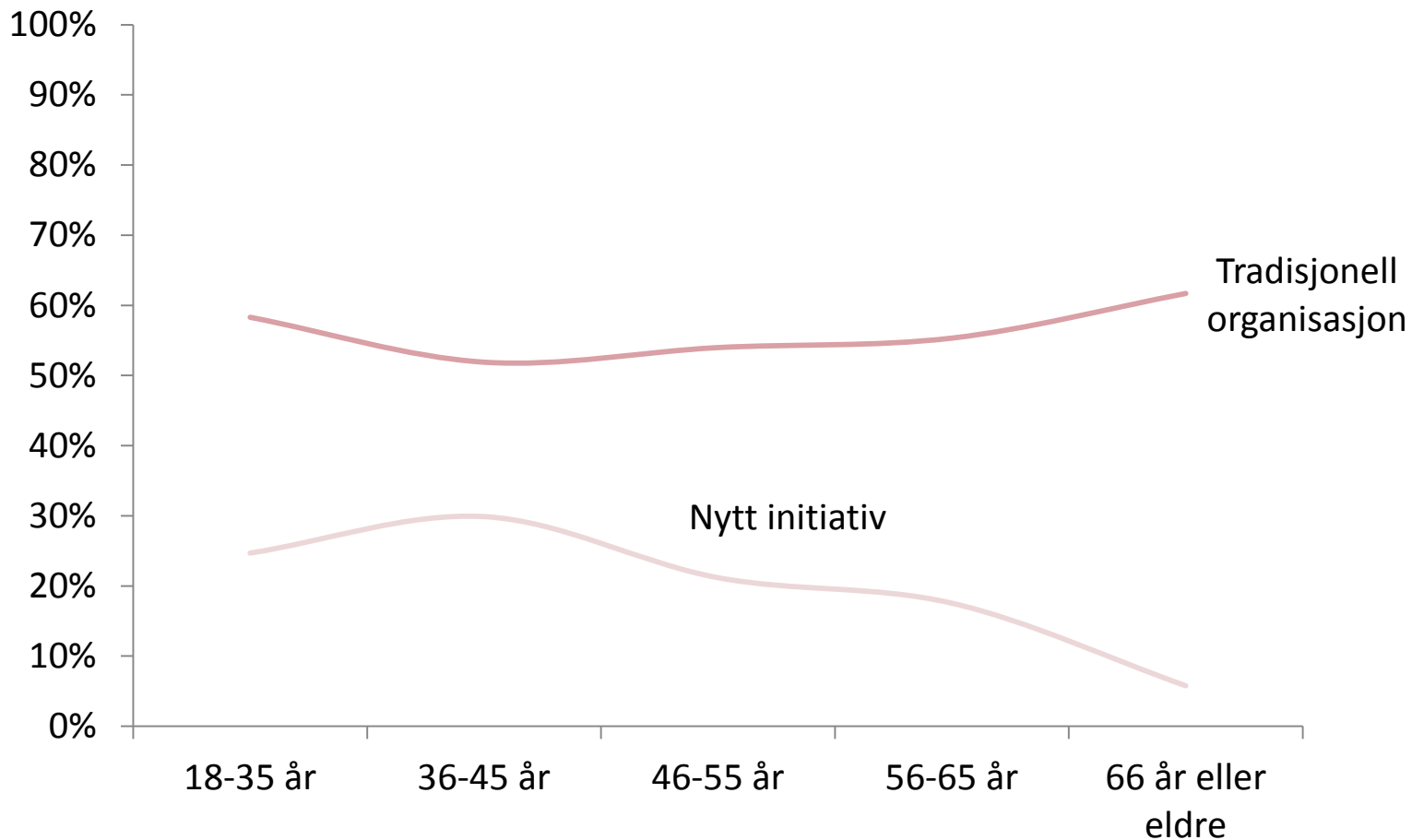
Ulike organiseringsformer – ulike bidrag (% av frivillige bidrag)

HVILKE GRUPPER BLE MOBILISERT?

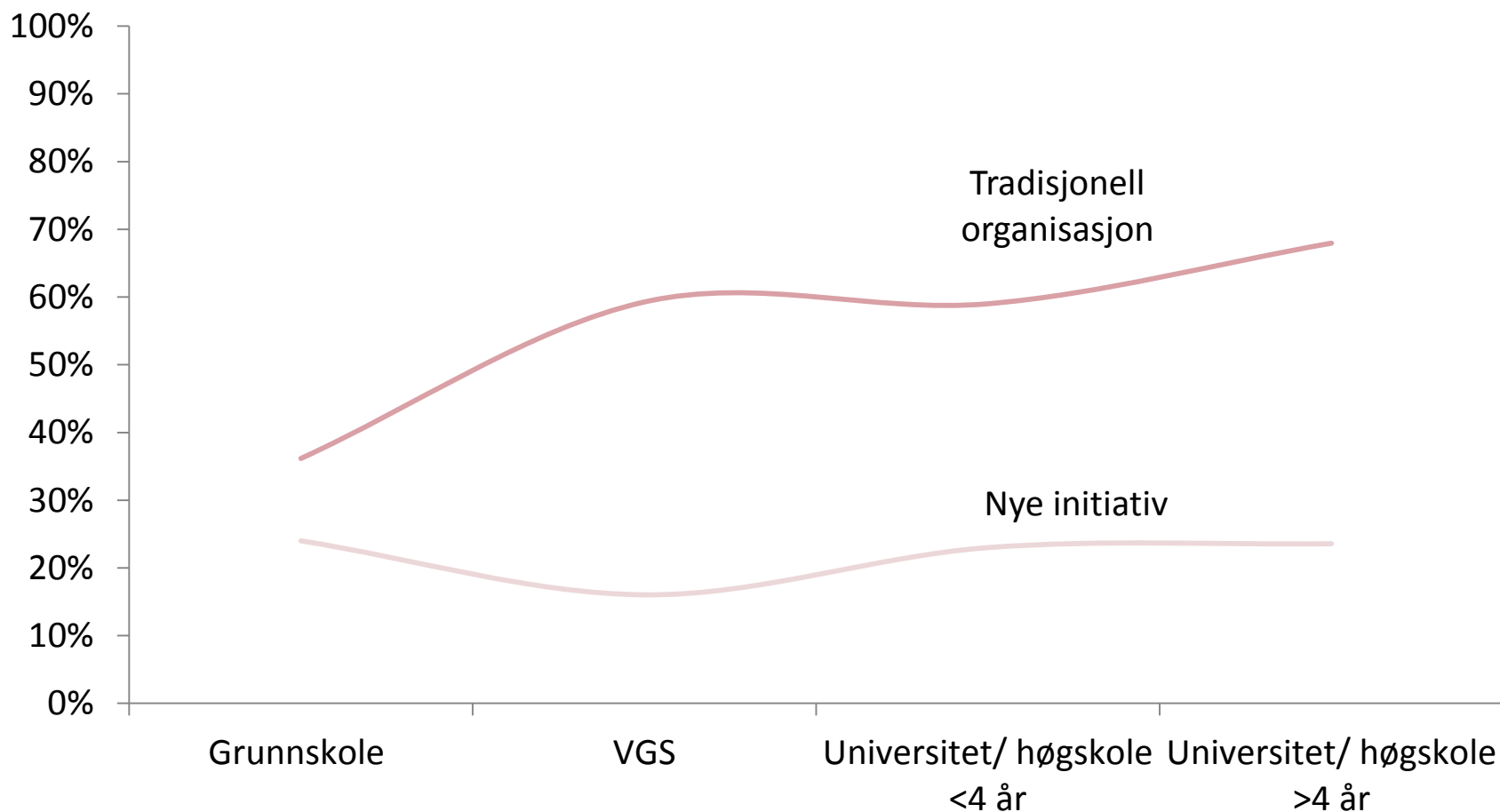

Nye initiativ hadde en yngre aldersprofil (% av frivillige bidrag)

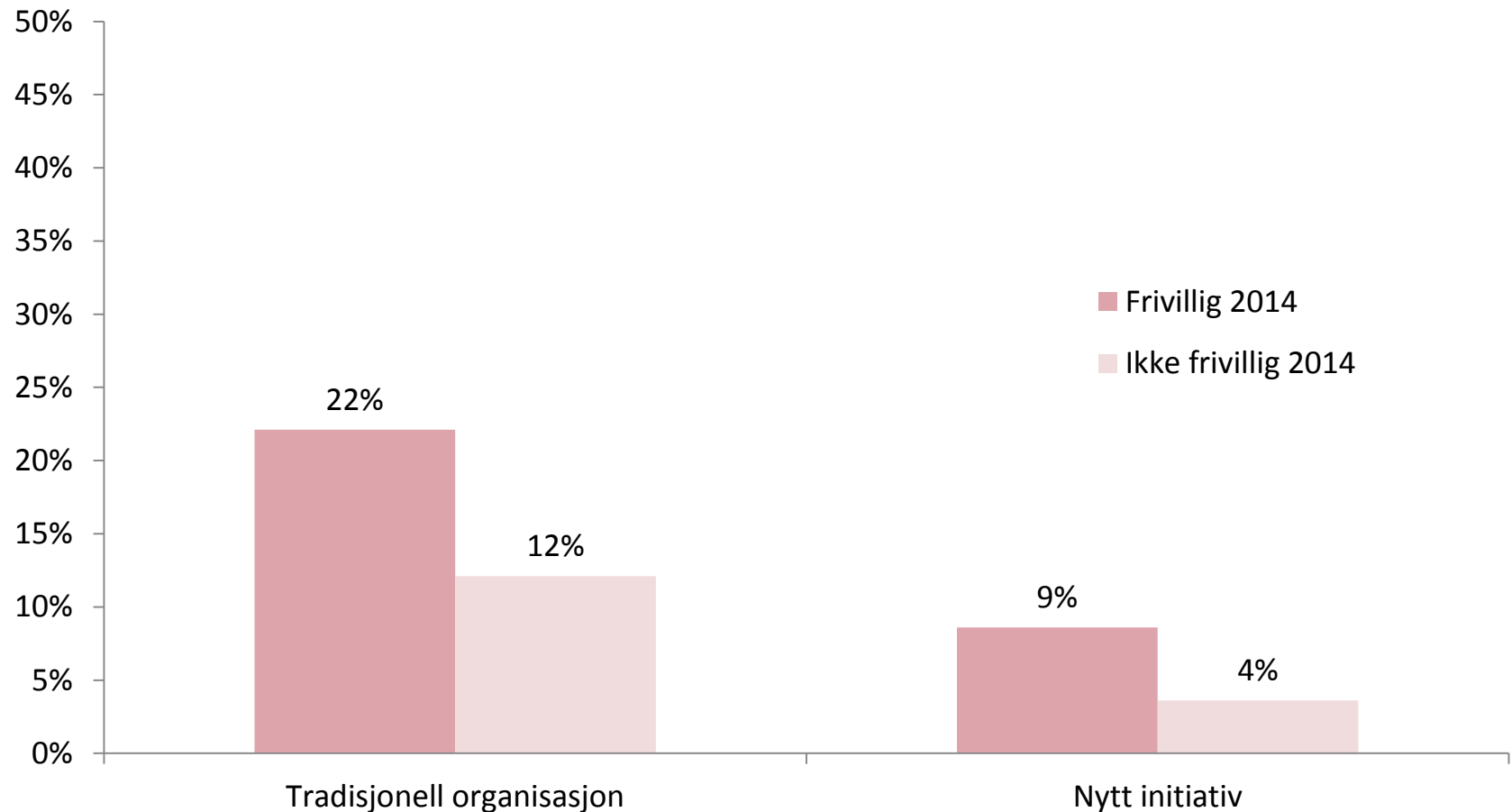
Jevnere utdanningsnivå blant dem som bidro for nye initiativ

(% av frivillige bidrag)

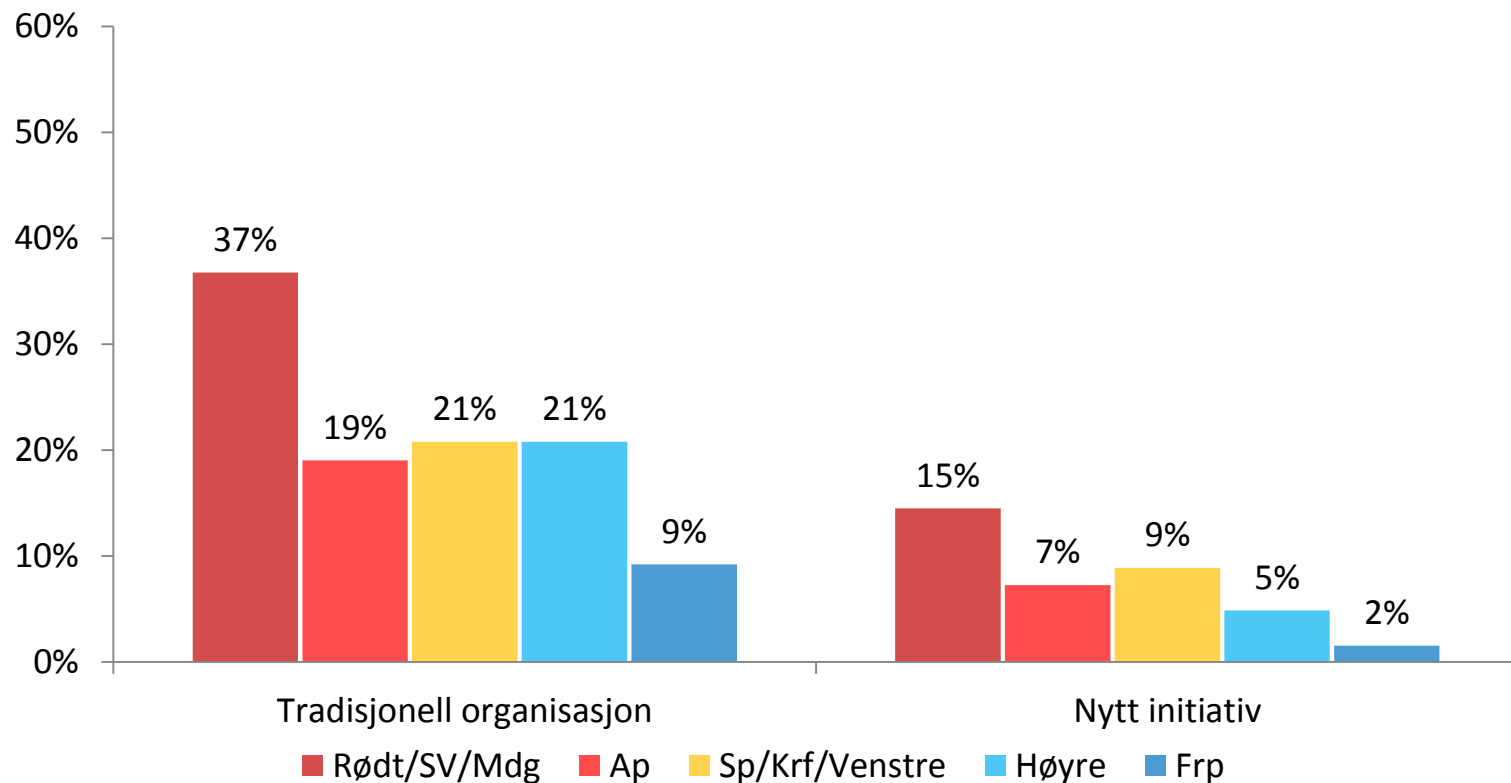
MEN: like stor overvekt av tidligere frivillige i nye initiativ

(% av befolkningen)

OG: (like) skjev politisk profil innen begge organiseringformer

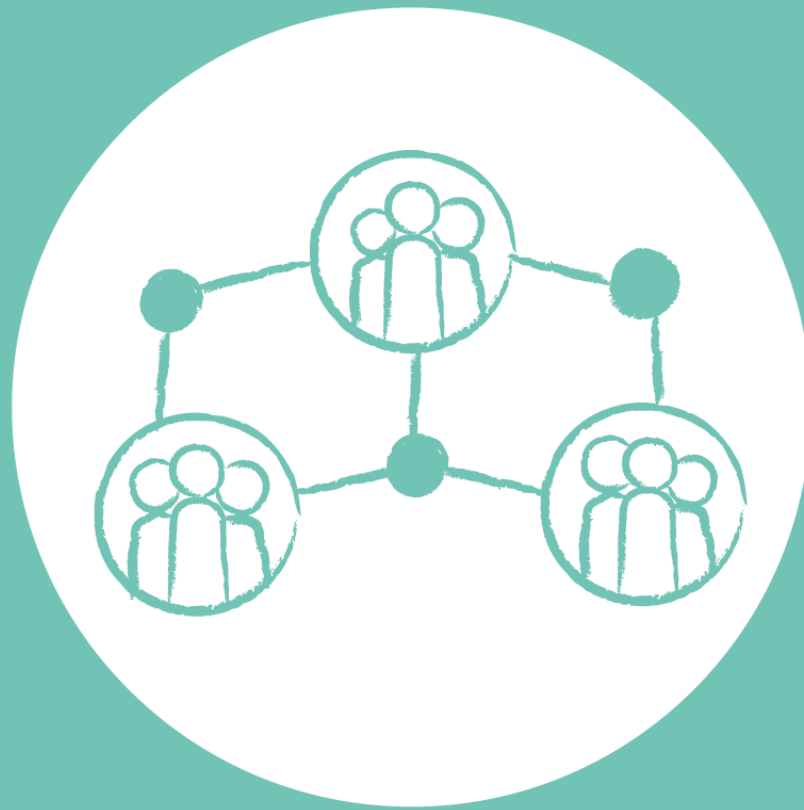
(% av partienes velgere)

Avslutning

- Flyktnings situasjonen høsten 2015 viste styrken i det norske sivilsamfunnet:
 - Et stort antall borgere ble mobilisert på kort tid
 - Nye frivillige initiativ oppstod – supplerte tradisjonelle organisasjoner
- Flyktnings situasjonen forsterket eksisterende engasjement:
 - bidro i begrenset grad til å rekruttere nye grupper frivillige

Det norske organisasjons- landskapet

Finansiering og rammevilkår: Endringer, tilpasninger, konsekvenser

Daniel Arnesen

Stipendiat, Institutt for samfunnsforskning

Spørsmål

- Hvilke endringer har skjedd i finansieringen og rammevilkårene for frivillig sektor?
- Hvordan arter disse endringene seg på ulike organisasjonsfelter?
- Hva er betydningen av endringene for frivillige lag og organisasjoner?

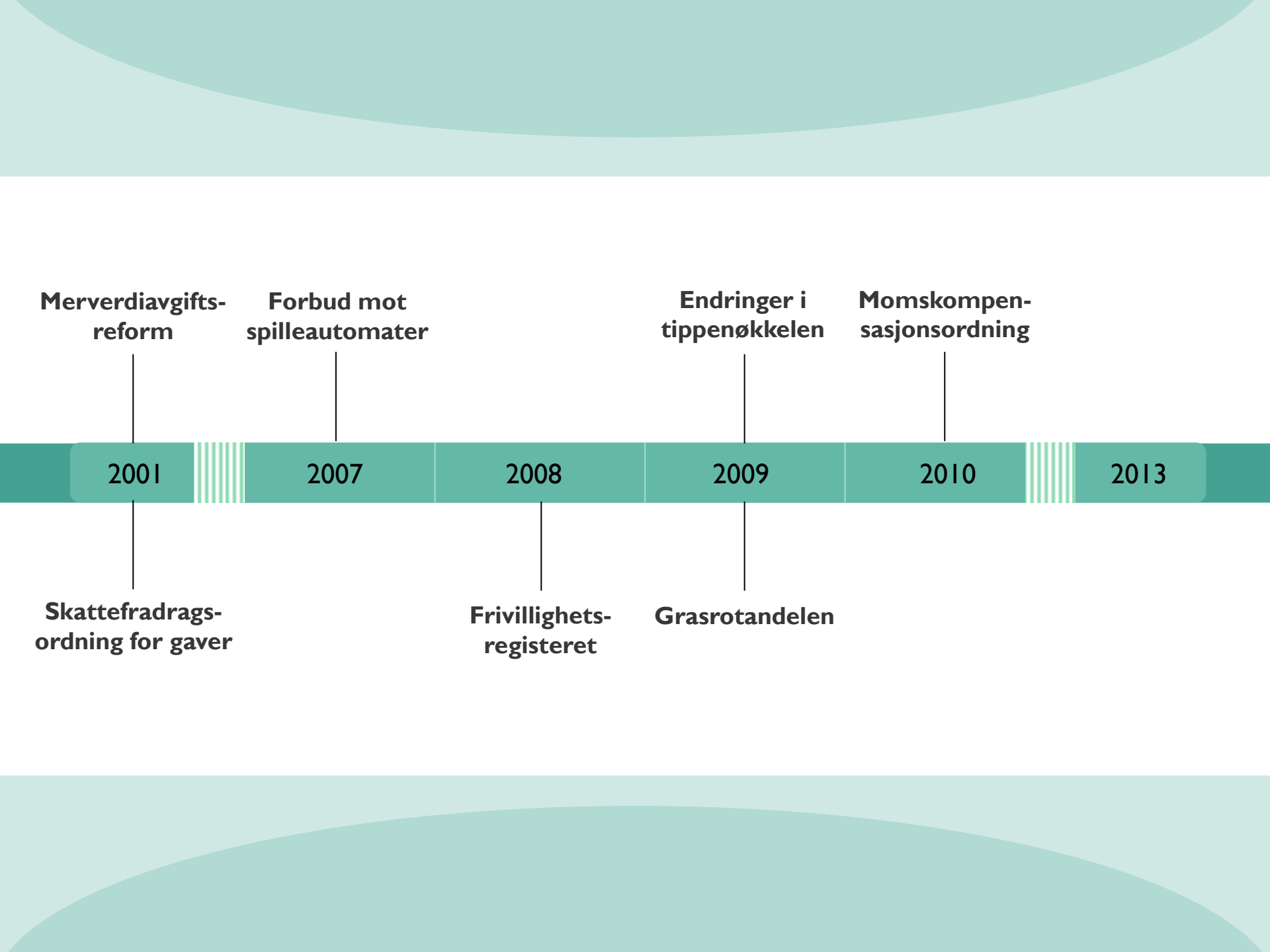

DANIEL ARNESEN, KARL HENRIK SIVESIND OG TRYGVE GULBRANDSEN
Fra medlemsbaserte organisasjoner
til koordinert frivillighet?
Det norske organisasjonssamfunnet fra 1980 til 20

DANIEL ARNESEN OG KARL HENRIK SIVESIND
Finansiering og rammevilkår for
frivillig sektor
Endringer, tilpasninger, konsekvenser

2017-7

**Merverdiavgifts-
reform**

**Forbud mot
spilleautomater**

**Endringer i
tippenøkkelen**

**Momskompen-
sasjonsordning**

2001

2007

2008

2009

2010

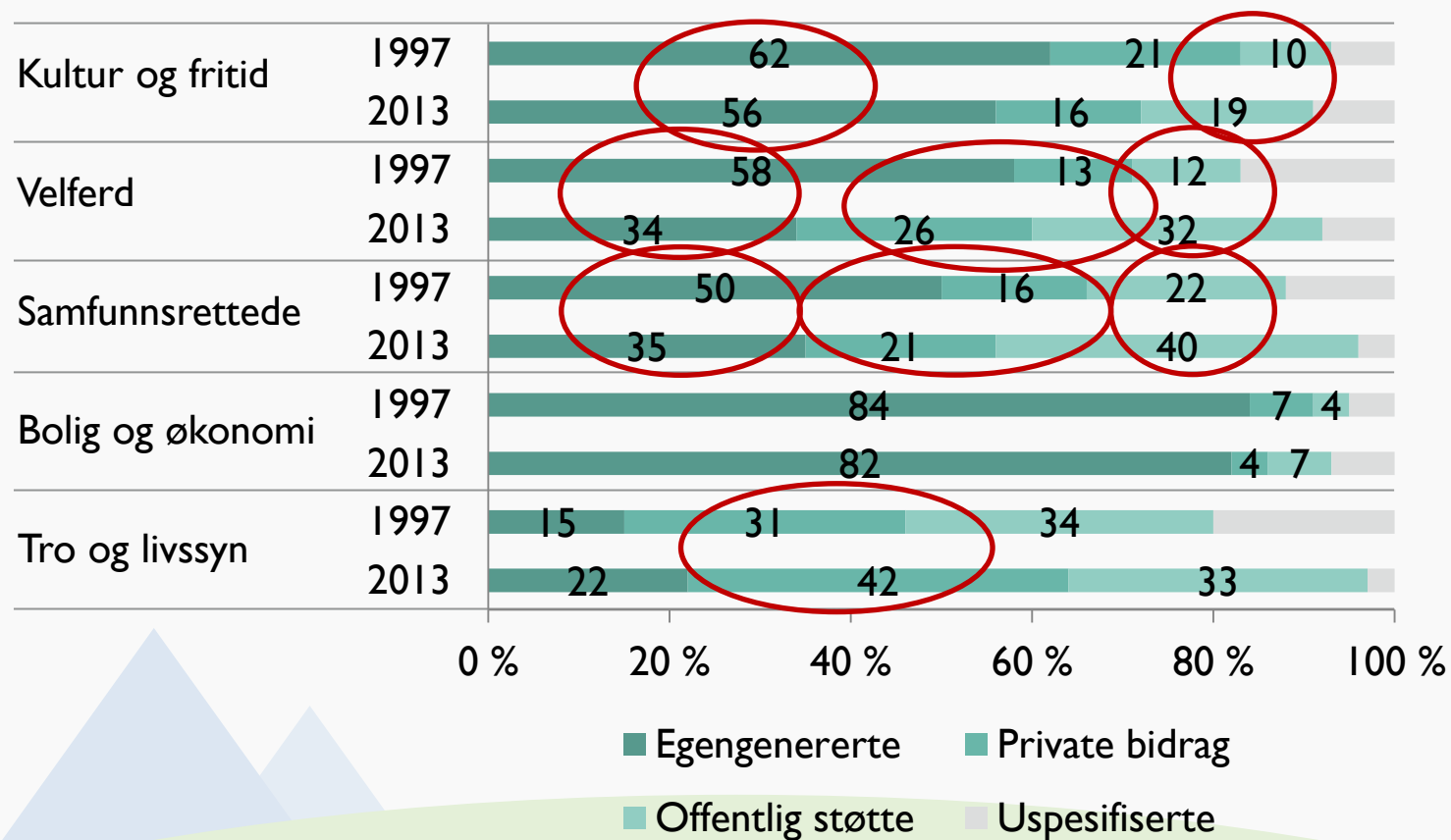
2013

**Skattefradrags-
ordning for gaver**

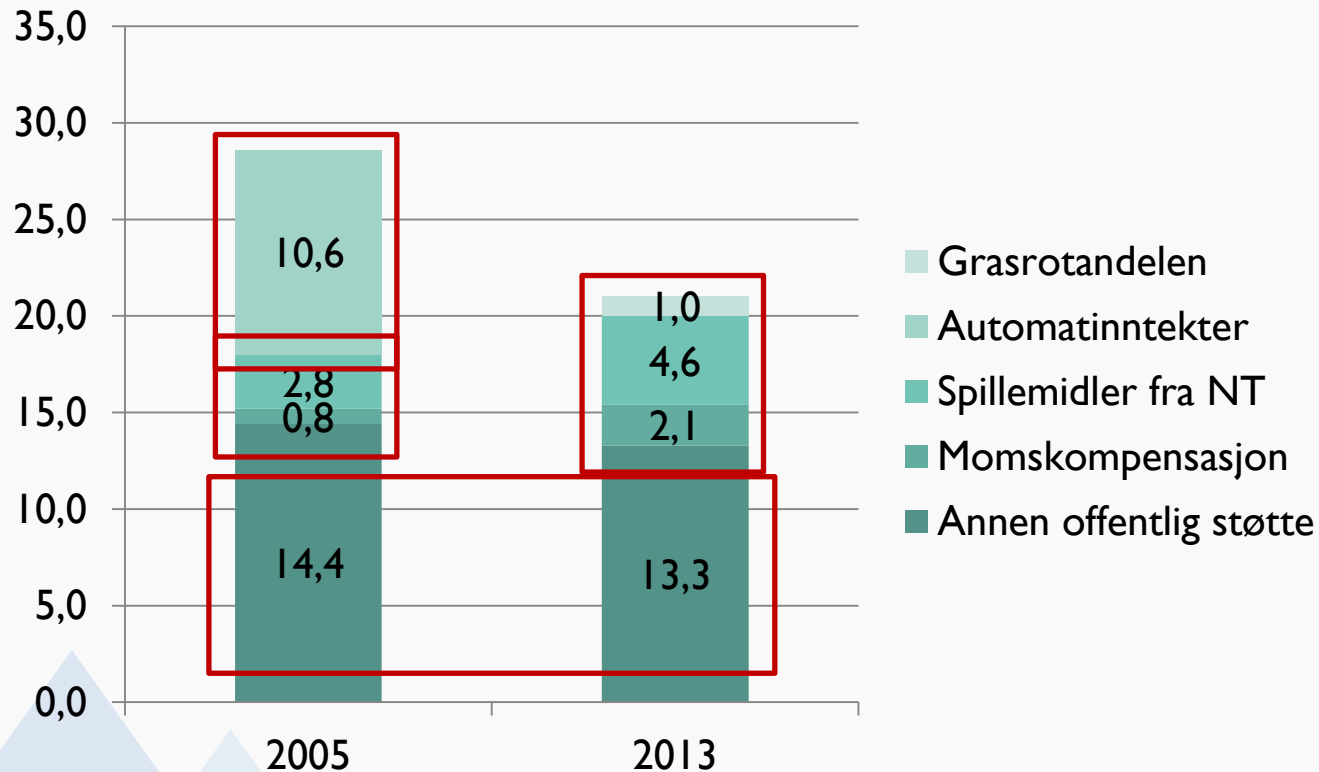
**Frivillighets-
registeret**

Grasrotandelen

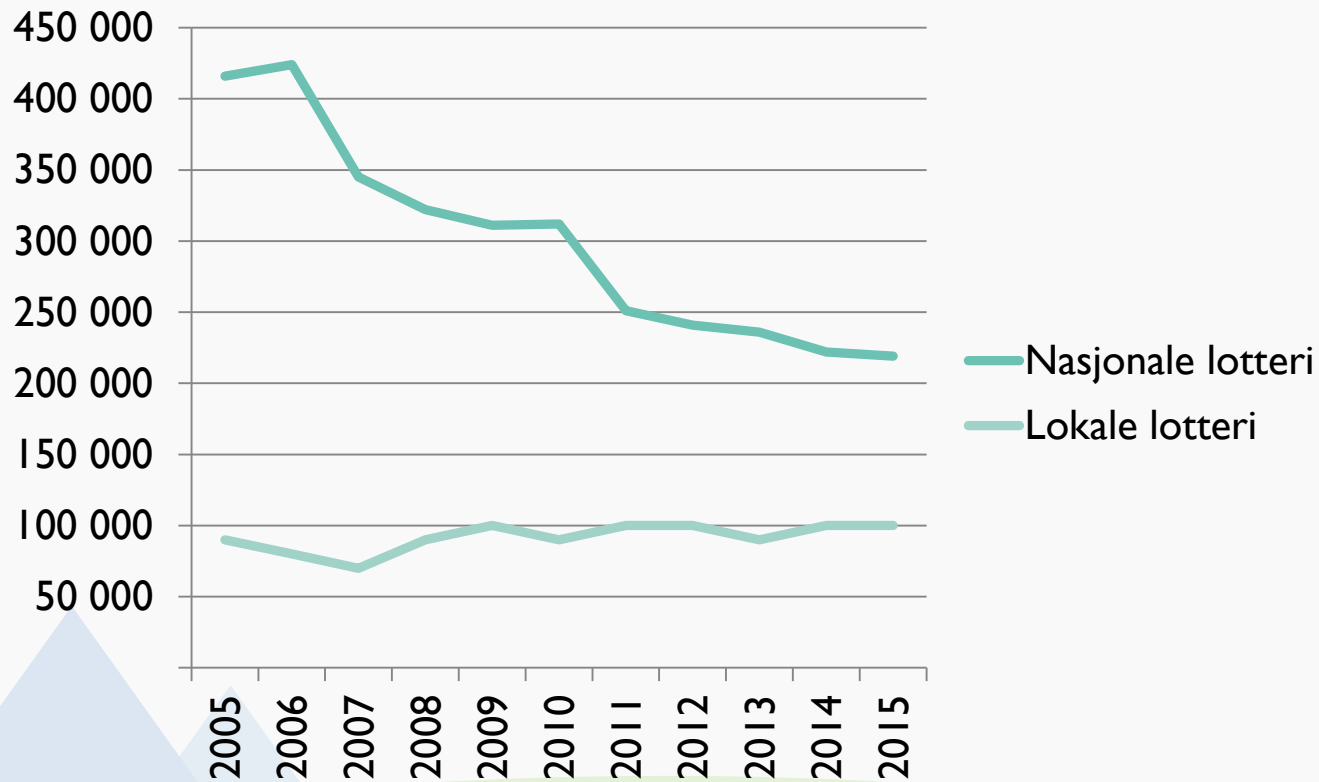
Inntekter fra ulike kilder 1997-2013

Endringer i offentlig støtte, 2005-2013

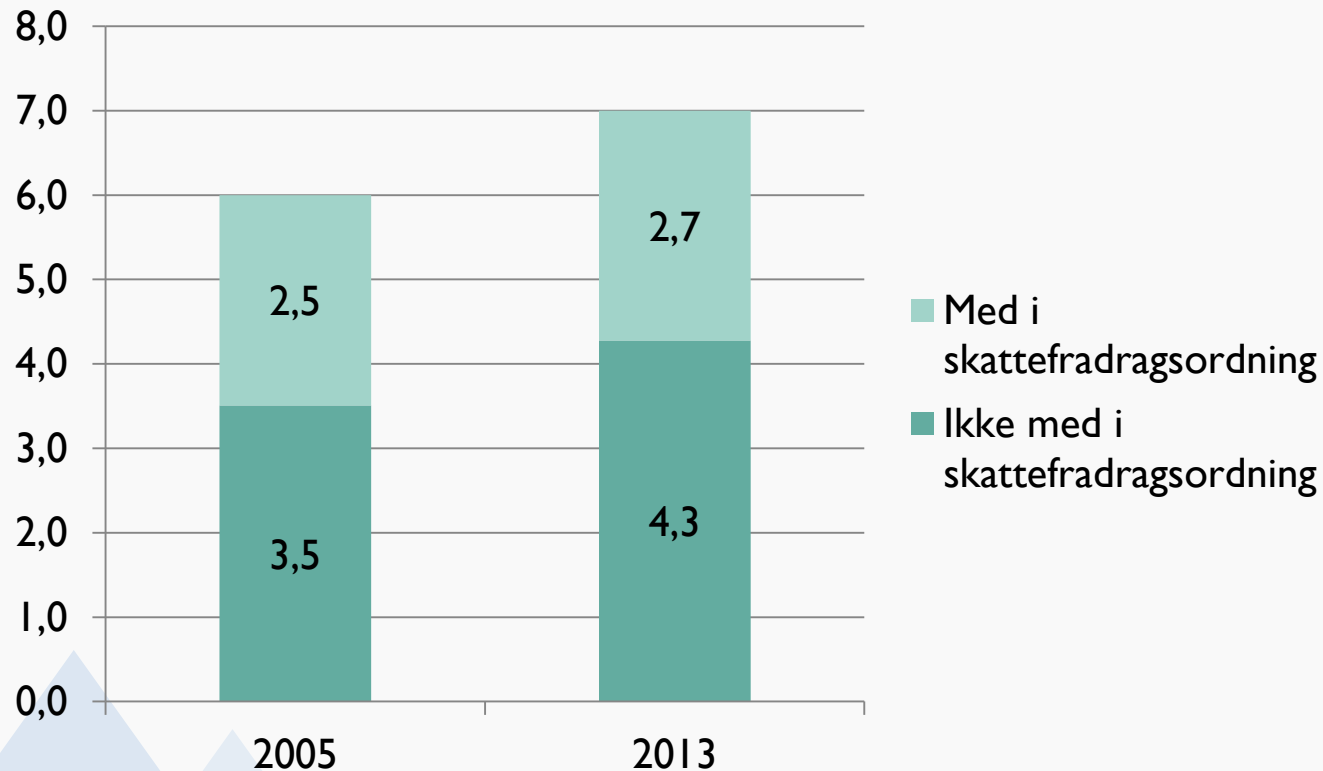

Omsetning fra lotteri, 2005-2015

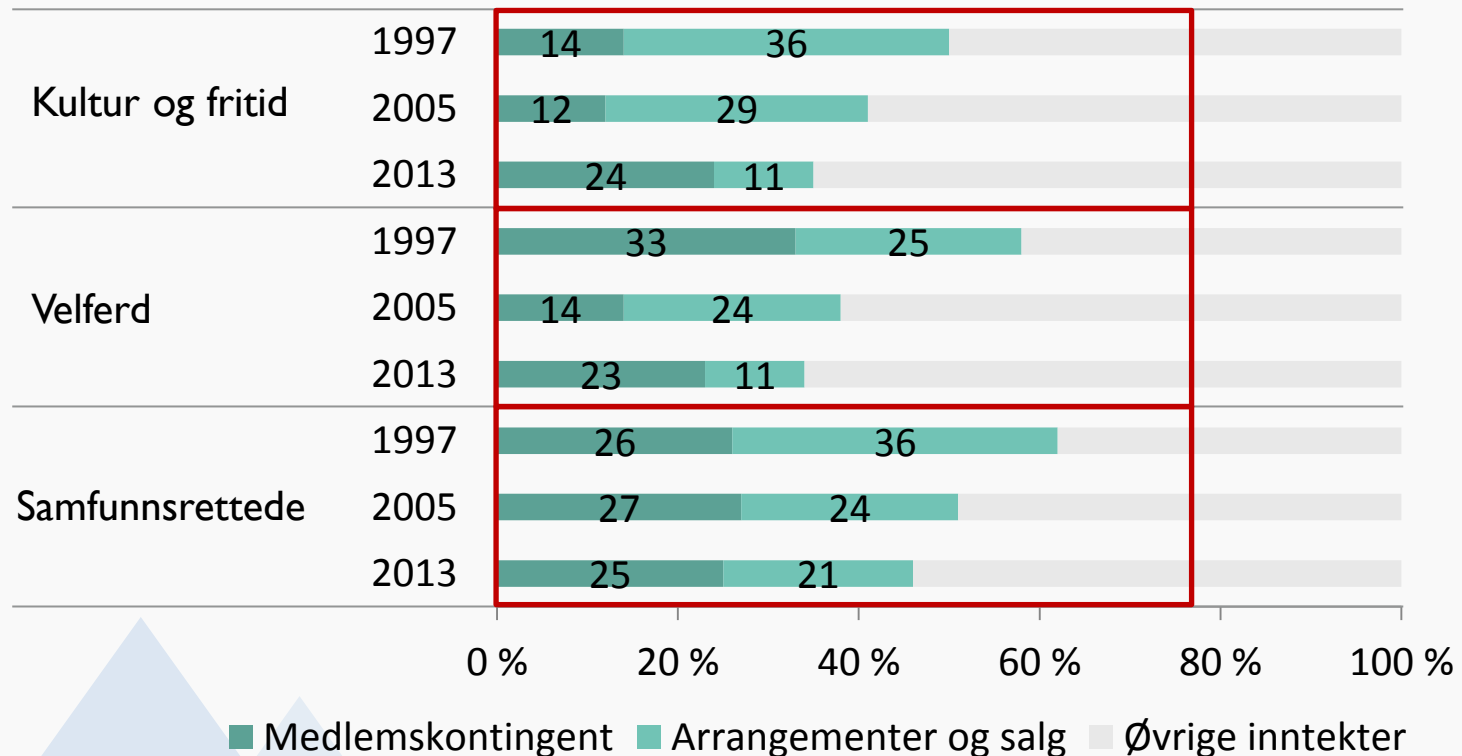

Kilde: Norske Pengespel, 2005-2015

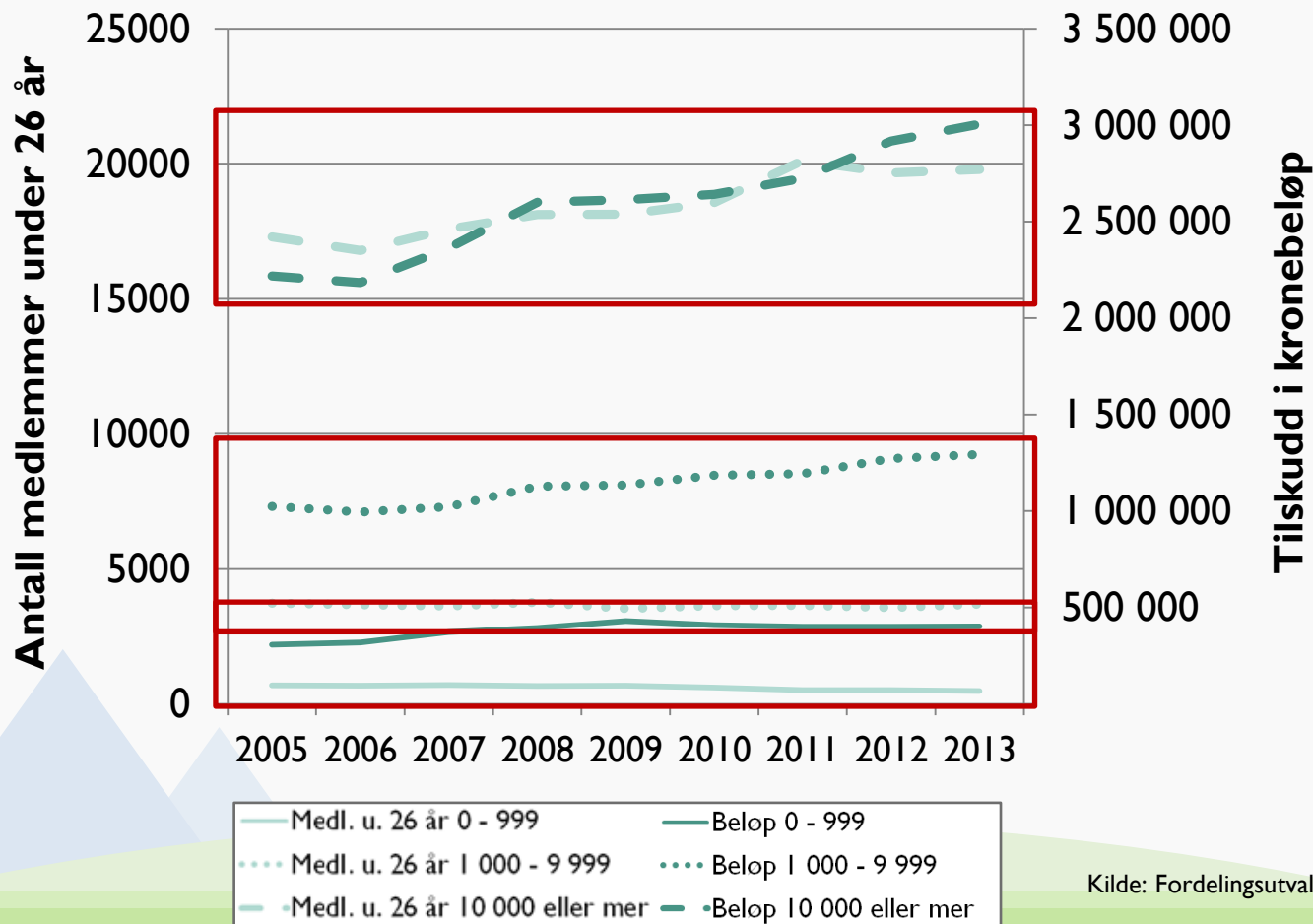
Inntekter fra gaver, 2005-2013

Egengenererte inntekter, 1997-2013

Grunnstøtte til barne- og ungdomsorg., 2005-2013

Kilde: Fordelingsutvalget

Hovedtrekk i frivillig sektors inntektsbilde

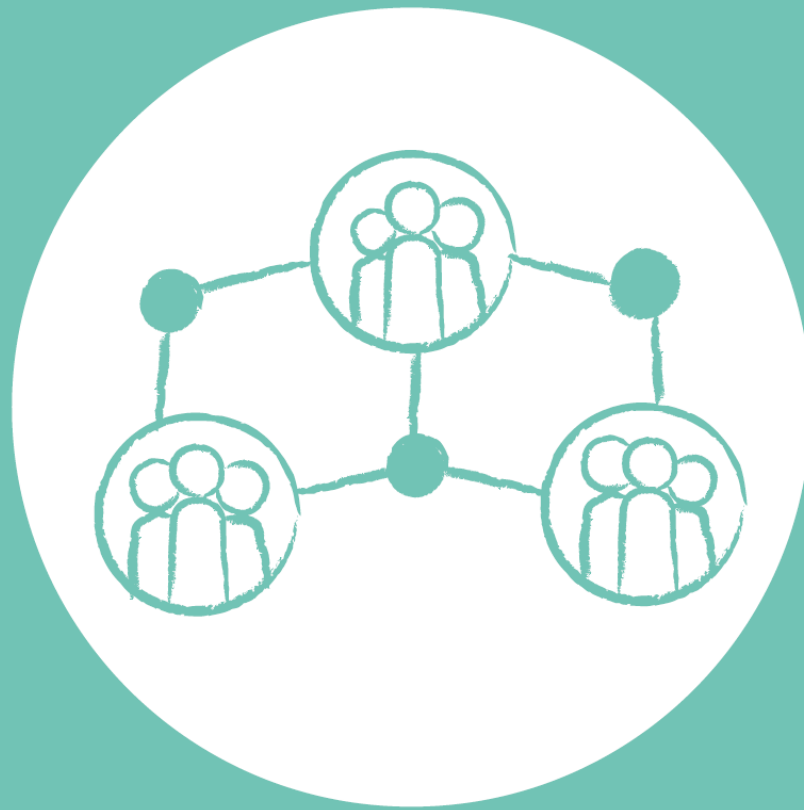
- Ulike trender i inntektsbildet i forskjellige deler av den frivillige sektoren
 - Endringer i inntektsgrunnlag og rammevilkår arter seg forskjellig på ulike organisasjonsfelter
 - Endringene kan ramme ulike organisasjoner på måter som gjør at de forsterker eller svekker hverandre
 - De kan ha virkninger som bidrar til at organisasjonene tilpasser seg i mer eller mindre ønskelig retning

Endringer, tilpasninger og konsekvenser

- For noen har rammevilkårene blitt bedre, for andre skaper endringene utfordringer
 - Hvilke konsekvenser vil endringer i medlemsgrunnlag og ulike frivillige bidrag ha på lang sikt?
 - Hvilken betydning har det for organisasjonene at mer av inntektene kommer fra det offentlige?
 - Hva er formålet med ulike offentlige virkemidler og hvor godt treffer de forskjeller deler av den frivillige sektoren?

Det norske organisasjons- landskapet

Ideelle aktører på velferdsfeltet: omfang og virkemidler

Karl Henrik Sivesind,
Forsker I, Institutt for samfunnsforskning

Mål for vekst i ideell velferd

- NOU 2011:11 «Innen 2020 bør 25 prosent av den samlede omsorgssektoren være organisert og drevet som ideell virksomhet.»
- Stortingsvedtak: «Stortinget ber regjeringen fastslå et mål om vekst i andelen av den samlede helse- og omsorgssektoren som skal være organisert og drevet som ideell virksomhet, og på egnet måte legge fram for Stortinget en plan med kortsiktige og langsiktige tiltak for å oppnå dette» Vedtak nr. 126 (2016–2017)
- Departementet har ikke fastslått noe spesifikt mål men nevner i Statsbudsjettet noen tiltak som brukes eller vurderes

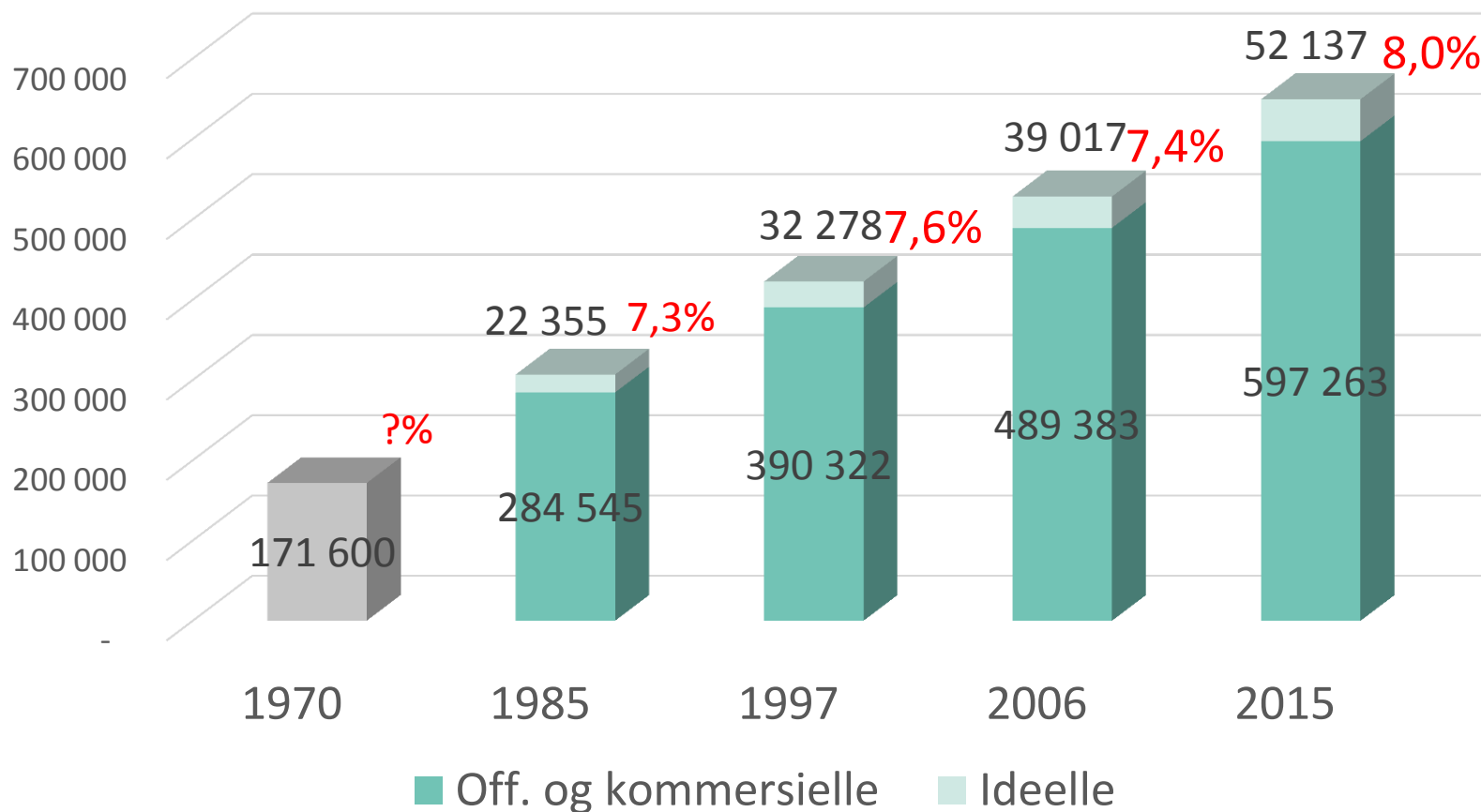

Hvorfor trenger vi de ideelle?

- Det finnes behov i befolkning som ikke dekkes av kommersielle og offentlige tilbydere:
 - Livssyn, ideologi, behandlingsmetodikk, pedagogikk eller humanitære oppgaver
- Ideelle avdekker nye behov og utvikler tilbud på områder:
 - Hjelp til spilleavhengige, pårørende til demente og rusmisbrukere, og ofre for menneskehandel
- Fyller nisjer der det er lite interessante markeder og ikke naturlige oppgaver for det offentlige
- Forskjellige valgmuligheter kan øke tiltroen til offentlig finansiert velferd
- Der det er brukervalg og selvstendig styring er ideelle best til å fremme aktivt medborgerskap

Utførte årsverk innen utdanning, helse og sosiale tjenester

Reell vekst i ideell velferd

	2006		2015	
Tjenesteområde	Sysselsetting	Prosent	Sysselsetting	Prosent
Utdanning				
Ideell	8 177	5,1	10 900	5,9
Kommersiell	7 123	4,5	10 200	5,5
Offentlig	144 700	90,4	165 100	88,7
Total	160 000	100	186 200	100
Helse				
Ideell	7 642	5,5	9 300	5,4
Kommersiell	23 558	16,9	31 900	18,5
Offentlig	108 500	77,7	130 800	76,0
Total	139 700	100	172 000	100
Sosiale tjenester				
Ideell	23 198	10,1	31 900	11,0
Kommersiell	29 902	13,1	46 300	15,9
Offentlig	175 600	76,8	213 000	73,1
Total	228 700	100	291 200	100

Kraftig reell vekst i ideell velferd, men stabile andeler

- Den ideelle velferden har et større omfang i dag enn den trolig noen gang har hatt
- Et annet spørsmål er om det finnes et ideellt særpreg
- Det er reell vekst på alle tjenesteområder, bortsett fra barnevern
- De ideelle øker sin andel fra 7,4 til 8,0% mellom 2006 og 2015, men de kommersielle øker raskere fra 11,5 til 13,6%

Hvordan kan vi nå målet om økte ideelle velferdsandeler?

- De ideelle har vanskelig med å vinne fram i direkte konkurranse med kommersielle
- Den nye loven om offentlige anskaffelser fjerner muligheten for lukkede anbud, men åpner for noen nye muligheter:
 - Reserveerte anbud
 - Høyere terskelverdier for anbudskonkurranser
 - Offentlig myndighetsutøvelse
 - Hensyn til miljø og sosiale forhold
- Det er fortsatt mulig å gi tilskudd til ideelle aktører utenom etablerte tjenesteområder
- Brukervalg på nye områder kan gi vekst for ideelle velferdsentreprenører

